

מדינת ישראל

ועדה ממשלתית לבחינת מדיניות הענישה

יום ראשון, כ"ז בניסן התשע"ג, 7 באפריל 2013, שעה 18:00

נוכחים:

השופטת (בדימוס) דליה דורנר – יו"ר הוועדה
פרופ' אורן גזל-אייל – מרכז הוועדה (אוניברסיטת חיפה)
פרופ' מרדכי קרמניצר – המכון הישראלי לדמוקרטיה
עו"ד ענת אסיף גיל – ייעוץ וחקיקה (פלילי), משרד המשפטים
עו"ד חיים ויסמונסקי – פרקליטות המדינה, משרד המשפטים
עו"ד שוקי למברגר – פרקליטות המדינה, משרד המשפטים
עו"ד ד"ר חגית לרנאו – הסנגוריה הציבורית, משרד המשפטים
עו"ד אפרת פינק – הסנגוריה הציבורית, משרד המשפטים
אסף וסרצוג – משרד האוצר
ודים גורדון – משרד האוצר
נצ"מ ערן קמין – חטיבת ביקורת, משטרת ישראל
עו"ד רחל גוטליב – נציגת ציבור (לשעבר משנה ליועמ"ש לממשלה)
חנן סידור – מזכיר הוועדה

היו"ר השופטת דליה דורנר: נפתח בפרקים שאורן יציג בפניכם ויחזור על עיקרי הדברים שנשלחו אליכם. חשוב להדגיש שלמסמך יש פרקים של רקע, שמסבירים את כל העניין. כל זה נכתב, אבל עוד לא נשלח אליכם וזה מתחבר. פה אלה המלצות נטו בלי הבסיס המסביר את זה וזה, כמובן, יהיה חלק מהדוח, אבל רצינו לראות את העמדה שלכם לגבי המלצות ספציפיות. בבקשה, אורן.

אורן גזל-אייל: אז שוב, כמו שתמיד נא לומר שם לפני שמתחילים. אני אורן גזל-אייל, לפרוטוקול.

אנחנו שלחנו שלושה מצעים לדיון, נושאים שבהם היינו רוצים לעסוק היום. אחד מהם הוא נושא שכבר עסקנו בו וזה הנושא של קביעת עקרונות לעמדת הממשלה בנושא חקיקה עונשית. הוספתי בתוך הטייטה ששלחתי אליכם את ההערות העיקריות. בסופו של דבר, אם אני קורא נכון, ההערות העיקריות שקיבלנו, קיבלנו הערות בכתב, שעליהן היה סוג של חוסר הסכמה, זו ההערה בעניין הערכת עלויות חקיקה, האם צריך לצפות מהממשלה להעריך את עלויות הענישה. יש פה שתי עמדות מנוגדות, העמדה של הפרקליטות שאומרת שבהיעדר מתודולוגיה אין מקום בכלל לכל דרישה כזאת, והעמדה של הסנגוריה, שאומרת שגם ההמלצה המקורית, שאומרת לעשות הערכה כללית, לא מספקת, וצריכים לעשות מאמץ לפתח מתודולוגיה ולעשות הערכה יותר מדויקת, כיוון שאחרת תהיה הטיה של שימוש לא נכון בענישה. זה הנושא הראשון, השופטת דורנר, שאנחנו רוצים לדון בו, כדי לראות אם בנקודה הזאת נוכל להגיע לסיכום היום.

שתי הנקודות האחרות שהיו עליהן הערות, לא נראה לי שהייתה מחלוקת גדולה. אחת זו ההצעה של הפרקליטות להמליץ לממשלה לבחון מחדש את רמות הענישה הקבועות היום בחוק העונשין. זו הצעה נחמדה, הוצעה כבר הרבה פעמים, אפשר להציע אותה עוד פעם, היא ודאי נכונה, אני לא יודע עד כמה - -

שוקי למברגר: היו עוד מספרים, הצענו לקחת מספרים ו...

היו"ר השופטת דליה דורנר: לא, מדי פעם מוסיפים על זה. נניח שגונבים תפוזים באשקלון, אז יש לי חבר כנסת מאשקלון, הוא מגיש הצעת חוק גניבת תפוזים באשקלון 20 שנות מאסר, טראח. הוא מקבל שלושה חודשים, בין כה וכה.

אורן גזל-אייל: נגיד כזה דבר. אני בספק אם יש מישהו בחדר הזה שחושב שאין מקום לפעולה כזאת.

היו"ר השופטת דליה דורנר: אבל זו כנראה עבודה גדולה, זה לא עניין של צייק צ'אק.

רחל גוטליב: אז מה זה אומר הצעה תקציבית? המציע צריך גם להצביע מה הוא המקור התקציבי. הפרטי או הממשלה, לא משנה, אבל השאלה אם הכרעה לגבי רמת ענישה צריכה להיות מותנית בזה, כאשר בתוך חוק העונשין כולו אין קונסיסטנטיות או איזה שהם עקרונות עקביים ביחס לרמות הענישה. במובן הזה, לדעתי, אתה לא יכול את האחד בלי השני.

שוקי למברגר: אני רק אחדד את הדברים שרחל אמרה. אם רוצים להביא בחשבון את האלימות ואת התועלת בהקשר לרמת הענישה צריכים להתייחס למה נקודת המוצא ללא העלות התקציבית, זאת אומרת מה נקודת המוצא של העונש הראוי בהקשר של עברה מסוימת, ומתוך זה אפשר למצוא את הכדאיות או את אי הכדאיות, דברים מהסוג הזה.

היו"ר השופטת דליה דורנר: אם אני הבנתי את מה שהיא אומרת, הענישה הקיימת היא דיפוזית, היא חסרת כל ערך, אי אפשר לומר כל ערך, כי עדיין לא יודעים, אבל בין לבין בשל העלאות ענישה שבאו להגיב על איזה שהיא מציאות ולא לראות את התמונה הכללית הגענו לספר חוקים שהעונשים שבו, יש בעיה עם הנורמטיביות שלהם. אז אומרת רחל, אתה בא ואתה אומר, פתאום עלה לך לראש, אחד מהעונשים הרבים להעלות, אז כמה זה יעלה. נניח יש היום איזה שהיא גישה מאוד מאוד מחמירה לגבי הפקרה אחרי תאונה. העונש כבר היה חמור, אז כן להעלות, למה להעלות, להשוות את זה עם מה, לזה התכוונת, נכון?

רחל גוטליב: נכון.

אורן גזל-אייל: מה שאתה אומר אני גם מבין, אבל אני לא בטוח שיש קשר הכרחי בין שני הפרויקטים. הרי הרעיון שהממשלה תקבע לעצמה בעצם כמה היא מעריכה יעלה שינוי חקיקה כזה או אחר, מניח שרמת ענישה מסוימת, בין אם היא הגיונית ובין אם היא לא הגיונית, בין אם היא נשענת על עונשי המקסימום הקבועים בחוק בין אם עונשי המקסימום האלה הם לא רלוונטיים לגמרי, יש רמת ענישה, אנחנו מדברים על שינוי. כשעושים כזה שינוי רוצים לדעת כמה ההערכה התקציבית, גם אם מוסיפים עוד מטלה נגיד בשירות המבחן.

רחל גוטליב: זה משהו אחר.

אורן גזל-אייל: לא, אבל כשמוסיפים היום עוד מטלה לשירותי מבחן, אז לא שואלים האם כל מה שעושה עד היום שירות המבחן הוא הגיוני והאם המטלות שעד היום בשירות המבחן הוערכו נכון או לא נכון, אלא בוחנים את המטלה הספציפית הזאת, מה תוספת העלות הכרוכה בה. אז זה נכון שהיה טוב אם היה לנו מבנה יותר קוהרנטי של נורמות ענישה - -

רחל גוטליב: אני לא זוכרת אם הפרקליטות העירה את זה, אבל אני חייבת להגיד בתור מישהי שהייתי צריכה להגיב על הצעות חוק כשהייתי במשטרה ותמיד, לא הייתה פעם, שהייתה הצעה לשינוי רמת הענישה שלא באה המשטרה ואמרה 'זה עולה לי'. לא היה מצב כזה, מעולם, 'זה עולה לי, אני רוצה עוד שוטרים בגלל זה'.

אורן גזל-אייל: למה?

רחל גוטליב: כי אם מעלים את רמת הענישה זו עבירה יותר חמורה, נצטרך לחקור אותם ב- - לא יודעת, כל העלאה או כל שינוי של רכיבי עבירה תמיד היה כרוך בבקשות של המשטרה. אנחנו מעולם לא גיבנו את זה, בגלל שאני חושבת שאי אפשר. נדמה לי שהפרקליטות גם אמרה משהו בסגנון הזה, כי איך אתה יכול להעריך? הרי אתה עצמך באחד מהניירות אומר שבת המשפט לא בהכרח יצייתו להעלאה של ה- -

אורן גזל-אייל: אנחנו לא יודעים.

רחל גוטליב: אז איך אתה יכול להעריך? לכן זו נראית לי משימה, שזה מאוד יפה על הנייר -

היו"ר השופטת דליה דורנר: אבל אם את כותבת כפי שנוהגים לכתוב 'זה לא עולה כלום', מה היה אם היו כותבים מה שהם כותבים במילים האלה 'אין עלות'.

רחל גוטליב: אני לא יודעת להגיד.

היו"ר השופטת דליה דורנר: לא, אני אומרת. אני מספרת על ניירות שקיבלתי, שאני מקבלת, הצעות. כאשר מדובר בענישה ההערה לגבי העלות היא שאין עלות בכלל. זה בוודאי לא נכון, אפשר להעריך... אפשר לחשוב שהעלות היא - - אפשר - - אבל האם את יכולה לומר שאין? לא ניתן להעריך זה דבר אחד ואין עלות זה דבר אחר. כשאת אומרת אין עלות הערכה. הערכה בהכרח.

רחל גוטליב: אני לא אומרת אין עלות.

היו"ר השופטת דליה דורנר: לא, אבל אני אומרת מה כותבים.

רחל גוטליב: אז נכון שהאמירה אין עלות היא לא מדויקת.

היו"ר השופטת דליה דורנר: לא היא לא מדויקת, היא לא נכונה.

רחל גוטליב: היא לא נכונה, ודאי נגיד כאשר חוקקו את חוק איסור הלבנת הון ויצרו עבירות חדשות. ההתנהגויות גם קודם לכן היו במובן זה או אחר פליליות, אבל פתאום יצרו מערך חדש -

היו"ר השופטת דליה דורנר: וצריך לכתוב שתהיה עלות רק שלא ניתן להעריך.

רחל גוטליב: נכון, אבל אם זה מה שאנחנו רוצים, אז ההמלצה הזו היא לא משמעותית. זה דרך אגב מה שבדרך כלל מה שאנחנו היינו כותבים.

אורן גזל-אייל: ששינוי רמות הענישה?

רחל גוטליב: לא ניתן להערכה.

ודים גורדון: אני ודים גורדון ממשרד האוצר. תרשו לי לא להסכים עם העמדה של הפרקליטות פה.

רחל גוטליב: אני לא פרקליטות.

ודים גורדון: לא, מה שאני רואה כתוב פה. אני יודע, רחל, שאת לא פרקליטות. הערת הפרקליטות - קודם כל הנקודה הראשונה, צריך להפריד פה בין כדאיות לעלות. אנחנו לא מדברים על כדאיות, על כן כדאי או לא כדאי, אני שם את הנקודה הזאת בצד, אנחנו ממש לא שם, אנחנו מדברים אך ורק על עלות ואלה שתי שאלות נפרדות ולא צריך לבלבל ביניהן. לגבי מתודולוגיה של עלות, בסופו של דבר כל הצעת חוק, בין אם היא פרטית, בין אם היא ממשלתית,

עוברת את משרד האוצר, כאשר משרד האוצר בוחן את העלות התקציבית המוערכת של אותה הצעת חוק. יש הצעות חוק מאוד מורכבות שמאוד קשה לבדוק את זה, יש הצעות חוק מאוד פשוטות. הצעת חוק שאומרת שצריך להוסיף 1,000 שוטרים היא מאוד פשוטה, מאוד קל להעריך אותה. הצעת חוק שאומרת שצריך להקטין זכאויות של אוכלוסיית אגף שיקום בצה"ל בצורה כזו או אחרת היא מאוד מורכבת, אבל גם אותה אנחנו יודעים להעריך, אנחנו מעריכים את ההצעה הזאת, ברור שברמת ודאות הרבה יותר נמוכה, אבל עדיין יש מתודולוגיות לבדוק את זה. בנושא שמדברים עליו פה עכשיו אין מתודולוגיה חד משמעית, זה לא פשוט, נכון, אבל אם אנחנו יוצאים מנקודת הנחה שיש מצב קיים ורמת ענישה קיימת ורמת כמות האסירים קיימת והצעת החוק מדברת על א', ב', ג', ד', תמיד אפשר להניח הנחות ותחת ההנחות האלה כן להעריך. כלומר כן ניתן להעריך אותה, כמובן בהנחות מסוימות שיכולות לא להיות לגמרי מדויקות, אבל מה שאני רוצה לטעון שיש הרבה מאוד הצעות חוק דומות שאנחנו כן מעריכים אותן ובסוף הממשלה כן מקבלת את ההערכות.

היו"ר השופטת דליה דורנר: האמן לי, זה לא יותר אי ודאי מאשר הרבה הצעות אחרות.

ודים גורדון: כן, עכשיו ברור, אם נניח, אני סתם לוקח דוגמה, מציעים להחמיר ענישה, במקום 10 שנים לתת 15 שנה על איזה שהיא עבירה, אפשר לבדוק את הכמות של האסירים של אותה עבירה שנמצאים היום בבתי סוהר, אפשר לבדוק את כמות האסירים שנכנסו בשנה האחרונה, בוודאי שמאוד קשה להעריך כמה הרשעות חדשות יהיו - -

רחל גוטליב: אנחנו לא יודעים, אתה לא יכול ל- - -

ערן קמין: זה דווקא קל, מה שקשה זה להעריך בכמה החמירו השופטים בעונש שאמרתם שהוא הועלה, כמה עבירות - -

ודים גורדון: נכון, בדיוק אני חותר לשם, אבל עדיין אני יכול לעבוד על הממוצעים, אז אני יכול להגיד שאם היינו בנקודה הזאת ואנחנו מאריכים את זה בחמש שנים, עדיין בממוצע אני יכול לעלות בחמש שנים. כלומר עדיין איכשהו אפשר להעריך את זה, כמו שאנחנו עושים עם הצעות חוק אחרות. אני חושב שזו נקודה מאוד חשובה, במיוחד כשאנחנו לא מדברים על כדאיות, אנחנו לא אומרים - - שהכוונה, אם אני מבין את זה נכון, לא שמשרד האוצר או מי שיעריך את זה, מי שיעשה את זה, יגיד זה כן או לא כדאי. אנחנו ממש לא שם. אנחנו מדברים רק ברמת עלות הצעת החוק. אני חושב שזה מאוד חשוב שהממשלה והשרים יידעו שיש הצעת חוק כזאת או אחרת ובעלות כזו.

רחל גוטליב: אם מותר לי להגיד בחצי משפט, יש הרבה נושאים שהועלו בניירות האלה שראויים ללא ספק להערכה תקציבית, הרבה מאוד נושאים, שינוי דרכי ענישה עולה וצריך לעשות עלות מול תועלת, נגיד מאסרים לעומת של"צ וכו'. ההצעות האלה, אין ספק, אני לא נגד, אני חושבת שנכון לקחת בחשבון שיקולים תקציביים, אני רק חושבת שהחמרה בענישה זה המקרה שבו אין לזה מקום. זה הכול. אני רוצה שתבין את זה.

שוקי למברגר: האמת שאני לא כל כך הבנתי את ההתנגדות של חלק מהדוברים למה שאנחנו אמרנו. אנחנו רוצים הרבה יותר ממה שההצעה אומרת. הרי מה ההצעה אומרת? אני מסתכל בעמוד 2, 1 ו-3, אני לוקח את 1 אפילו, יש פה המלצה, לגבי חקיקה עתידית, שאומרת שאת רמת הענישה המרבית בחוק יש להתאים לחומרת העבירה ואין לנסות להשיג הרתעה או שיקום באמצעות שינוי העונש המרבי שבצד החוק. מצוין. אחרי זה יש לקחת בחשבון את עלות המאסר וכו'. אלו הצעות שפונות פני עתיד. זאת אומרת היום אני בא בפרספקטיבה של נניח 20 שנה, שיהיו שלוש או ארבע או חמש פעמים שינסו לתקן את החוק, והוועדה אומרת, 'תדעו, כשהולכים לתקן באותם שניים, שלושה, ארבעה או עשרה מקרים במשך ה-20 שנה, את החוק, להחמיר את הענישה, אז תביאו את השיקולים האלה'. אנחנו טוענים טענה הרבה יותר רדיקלית. פעם ב-50 שנה יש ועדה מהסוג הזה, הוועדה הזאת אומרת 'רבתיי, את העיקרון הזה לא לבדוק באופן אקראי על הצעת חוק עתידית, שתהיה או לא תהיה בשנה הבאה'.

היו"ר השופט דליה דורנר: אתם לא בדקתם את כל ה- - -

שוקי למברגר: לא, אני אומר בואו נבדוק היום האם באמת רמת הענישה המרבית מתאימה לחומרת העבירה ואת העלויות שלה. זאת אומרת ההצעה הזאת, במקום לצפות רק פני עתיד ולצפות שאולי חברי כנסת או מדיניות של חקיקה או מאן דהו יציע את החוק ואז אלו העקרונות יהיו, בואו נלך אחורה ונבדוק את עצמנו. אולי לא את הכול, אבל עשרים עבירות, נמצא עשרים עבירות אולי מאוד משמעותיות ונראה מה הולך שם. זאת אומרת ההערה שלנו מסתכלת אחורה, על פי מה שההצעות האלה מסתכלות קדימה.

ודים גורדון: לא כך הבנתי את זה.

שוקי למברגר: זה נורא פשוט.

ודים גורדון: המתודולוגיה ברורה, בהיעדר מתודולוגיה ברורה- - -

שוקי למברגר: אני דיברתי על משהו אחר. אני דיברתי על הערה 1.

מוטה קרמניצר: אתם מדברים פה על עניינים שונים. אני רוצה להגיד משהו לגבי העניין של החישוב של העלות. לצורך העניין בואו ניקח מקרה שבו באמת יש קייס לטובת חקיקה מחמירה. לא המקרים הנוכחיים, אלא שיש באמת קייס. אני נתלה פה במה שאני עובד בו. נניח שאנחנו מגלים שהענישה המקובלת על חבלה חמורה היא שלושה חודשי מאסר בפועל ונניח שחושבים שזה לא מתקבל על הדעת, שזה נמוך מדי, אז מי שחושב שזה נמוך מדי, אני חושב שצריך להיות לו איזה שהוא מושג, אם זה המדינה, לאן הוא רוצה להגיע. נניח שהוא רוצה להגיע לחצי שנת מאסר בפועל כענישה מקובלת, אז למה אי אפשר לבוא ולומר שזו הנקודה שרוצים להגיע אליה ואם אכן נגיע אליה המשמעות הכספית של הדבר הזה היא- - -

רחל גוטליב: כעונש מרבי. מה זה להגדיל?

מוטה קרמניצר: לא כעונש מרבי. אני לא מדבר על עונשים מרביים, אני מדבר על הענישה המקובלת בפועל. אז אפשר להגיד, 'אם נגיע לדבר הזה, אז העלות תהיה...', אפשר לחשב את זה, 'אם נגיע לחצי מזה זה יהיה ככה ואם נגיע לרבע מזה זה יהיה ככה', זה לא נראה לי דבר - -

רחל גוטליב: ואז איך יחליט המחליט?

מוטה קרמניצר: איך שמחליט המחליט. המחליט הרציני ייתן לשאלה של העלות התקציבית משקל נמוך בכלל משום שאם זה נכון שיש כאן עונש בלתי הולם אז צריך להחמיר וצריך להיות מוכן לשלם את הסכום. כך שבכלל מדובר במשקל לא גבוה שיינתן לעלות, אבל יחד עם זה המחליט, משום שאנחנו מתייחסים אליו כאל מחליט רציונלי, הוא צריך לדעת מה הוא הולך לעשות, הוא צריך לדעת שעשויה להיות איזה עלות כזאת והיא יכולה להיות פחותה ולא כל כך ברור לי למה זה נכון לומר שזה תרגיל שאי אפשר לעשות אותו. על פניו נראה לי שאפשר לעשות אותו, בכפוף לזה שאני נותן את האינפורמציה.

שוקי למברגר: איך אתה עושה את העלות? מה הנוסחה של עלות כספית של החמרה בעונש חברתית?

ודים גורדון: ההנחה של מוטה היא אחרת קצת ממה שקורה היום. מה קורה היום? היום באה הצעת חוק של נגיד חבר כנסת פרטי, לצורך הדוגמה, זה לא כל כך משנה, היא יכולה להיות גם ממשלתית, שמציע להעלות נניח את העונש המרבי, כי עונש המינימום זה עוד יותר קל לחשב עלות, אבל נניח את העונש המרבי לצורך העניין - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: מינימום זה פשוט, כי אז זה מאסט.

ודים גורדון: יחסית זה יותר קל. פשוט זו הגזמה, אבל זה יותר קל. ההנחה של מוטה היא שכשבאה הצעה כזאת זה מכיוון שאותו אדם בדק את רמות הענישה, הוא אומר 'היום הענישה הממוצעת בעבירה הזאת שישה חודשי מאסר ואני חושב שהיא צריכה להיות שנה', אבל כולנו יודעים שברוב המקרים זה לא ממש ככה, אף אחד לא בדק את רמות הענישה, אפילו לא בבדיקה טכנית של ענישה, שלא לדבר על בדיקה יותר רצינית מבחינה סטטיסטית, אבל יכול להיות שלכאן צריך לכוון. זאת אומרת להגיד למי שמציע כזאת הצעה, אתה מציע כזאת הצעה? תגיד בכמה רצית להעלות את רמות הענישה, מה נראה לך? נראה לך שצריך להוסיף עוד שנה לכל עברייני כזה? תגיד, זאת ההנחה שלך. עכשיו איך עושים את זה? האם העלאת עונש המקסימום בחמש שנים תביא לכך שתתווסף עוד שנה? אנחנו לא יודעים, אין לנו מושג, אבל יכול להיות שזה צריך להיגזר מפונקציית המטרה, זאת אומרת אם המטרה היא להוסיף שנה, בוא נחשב את העלות.

שוקי למברגר: איך מחשבים כאלה דברים?

ודים גורדון: ברגע שאנחנו יודעים בכמה יועלו העונשים בממוצע, חישוב העלות הופך להיות פשוט.

שוקי למברגר: חלק מההערות של מוטה, שגם אם הולכים לכיוון הזה, אנחנו לא מתנגדים, מה יהיו הפרמטרים מבחינת העלות הכלכלית, התועלת, להחמרה בפועל של חצי שנה.

ודים גורדון: אף אחד לא ---

חיים ויסמונסקי: שאלה. אתה יכול לתת דוגמה אם עשינו דבר כזה בעבר, אפילו בצורה של פיילוט? שנראה איך זה נראה, איך נראה תחשיב כזה.

ודים גורדון: איזה תחשיב?

קריאה: עלות של החמרת ענישה ב- - -

(מדברים ביחד).

שוקי למברגר: מה השיקולים שמביאים? מעבר לעוד תא בבית סוהר ועוד שני סוהרים ועוד זה, את זה אני מבין, את זה אפשר לדעת, אם יש עוד שני אסירים לעוד חצי שנה צריכים עוד כך וכך חדרים, אוכל, סנדוויצ'ים ומים. זו עלות ישירה. אני מדבר על עלויות אחרות לחלוטין, מה ההשפעה של זה - - -

קריאה: אתה מדבר על תועלות?

קריאה: עלות כספית לחברה. כשאנחנו מדברים, למשל - - איזה פרמטרים לא, אבל גם לשיקולים אחרים יש היבטים כלכליים.

היו"ר השופטת דליה דורנר: אני רוצה לומר מילה. האויב של הטוב הוא הטוב מאוד. אני לא יודעת מה זה עלות לחברה ומה הפשיעה עושה לחברה, לא נצא מזה. יש דבר פשוט, אני מציעה חוק ואני רוצה לדעת אם באופן ישיר אני צריכה להוציא עוד כסף. נניח עונש מינימום. יש עונש מינימום, אז זה דבר שאני אפילו מבינה שאפשר לחשב ביתר קלות. עונש מקסימום, זה עוד לא אומר מה יעשה השופט. בסדר, אומרים לי שאפשר, אי אפשר, אבל לעשות מזה איזה שהוא דבר גדול, אתה רוצה לדעת מה העניין לחברה, אני לא יודע מה לחברה, אף אחד עוד לא יודע, אנחנו יכולים לחשוב מה העבירה עשתה לחברה, כי בכל חברה יש עבירות, זה חלק מה- - -

ודים גורדון: אני אסיים את המשפט שהתחלתי, יש נניח, סתם דוגמה, הקמת כביש חדש, כביש 6, עלויות הקמת כביש. יש עלויות, כמה עולה לסלול, כמה עולה זה, כמה עולה כל מיני דברים, יש כל מיני דברים שלוקחים בחשבון, בוודאי שאם זה הצעת חוק, לא ייקחו בחשבון את עלויות הסביבה הטבעיות, עלויות של זה שאנשים מהפריפריה יכולים להגיע יותר מהר לכל כיוון וכו', מנסים לקחת אבל חלק מהדברים לא לוקחים, אז- - -

שוקי למברגר: על זה אני מדבר.

ודים גורדון: לא לוקחים את זה, אין מה לעשות- - -

אפרת פינק: אני רוצה כמה הערות. כל פעם אני באמת חושבת שאין התנגשות בין הרעיון של בואו נחשוב על איך לפקח עלויות על הצעות שקשורות למשפט הפלילי, לבין הרעיון שאומר בואו ניקח סעיפים או קבוצות של עבירות ונחשוב מחדש על רמות הענישה. עושים את זה קצת נגיד בעבירות המתה, אפשר לעשות את זה בעבירות סמים, אפשר לחשוב על עוד הקשרים, זה לא מתנגש אחד עם השני בוודאי שרפורמה בסוגים של עבירות שרמות הענישה שלהם זה- - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: זה מוסכם על הכול.

אפרת פינק: הדבר השני, בנוסף לדברים שמוטה אמר, אני חושבת שיש לדבר הזה קודם כל ערך אסתטי ברמה של דיון בענישה ואני רוצה לקחת את המושג שבן ששון היה אומר, של הצרות פה, כל החקיקה הפרטית פה, שחברי כנסת שולפים, עונשי מינימום ועונשי חובה וכל מיני כאלה. הרעיון שאתה אומר, אפילו ברמה של החקיקה הפרטית, עוד לפני שמגיעים בכלל לממשלתית, לחברי הכנסת, 'לדבר הזה יש עלויות ואתם לא יכולים לזרוק את חוק שלוש המכות בלי לחשב את זה', ואת זה קל לחשב, כמה עבריינים יש עם שתי עבירות מסוג פשע ולהעריך של-30% מהם תהיה הרשעה שלישית ועכשיו אותם נשלח ל-10 שנות מאסר, זה לא כזה מסובך לחשב, רק צריך לחשוב על זה במושגים האלה. אז אני חושבת שהרעיון הזה קודם כל ינקה קצת את האווירה ה--

שוקי למברגר: אגב, אני לא חולק על זה, אני מסכים.

אפרת פינק: בסדר, אבל היום ההצעות מוגשות ונידונות ויש עליהן סיפור שלם בלי שאף אחד-- גם לגבי הצעות חוק ממשלתיות שקשורות בהחמרה בענישה, שהן בוודאי הרבה יותר מאוזנות ואז אולי באמת החישובים הם יותר עדינים, ראוי לעשות חישובים, גם בענישה אבל גם בהוספת חזקות למעצר, מה המטרה. הדברים האלה, הרעיון שדברים שקשורים למערכת הפעלת חוק ולקביעת עבירות ולסמכויות מעצר ולסמכויות ענישה, לא צריך להסתכל על הצד הכלכלי שלהן, ואני אומרת את זה במיוחד, הבעיה הגדולה שלו זה שהוא יוצר עיוות. כי כשבאים ומציעים פתרונות שהם בתחום של חינוך או של רווחה, ישר יש לזה מסגרת תקציבית, והרבה פעמים פתרונות מצוינים יורדים מהשולחן רק בגלל המסגרת התקציבית. אז זה לא יכול להיות, יש מין עיוות מובנה בצורה שאנחנו חושבים, שבסוג אחד של פתרונות הכול נכנס לעלויות, וכמובן שיש עלויות שמחשבים לכל הצעה של לא יודעת מה, שקשורה ברווחה, אבל הם מחשבים את העלויות הישירות, קצת עלויות עקיפות ויש לזה תג מחיר והדבר הזה יורד רק בגלל שהוא עולה כסף. אז זה לא יכול להיות שאותה תופעה חברתית שרוצים להתמודד עימה בכלים פליליים, הדבר הזה לא עולה--

שוקי למברגר: אני לא חולק על מילה אחת. אני מסכים לחלוטין עם מה שנאמר פה, אני רק אומר שנראה לי שהדוגמה הטובה שניתנה על כביש 6, לדעתי זה לא מספק. יושבים ועדה ציבורית --

היו"ר השופטת דליה דורנר: אתה רוצה להרחיב?

שוקי למברגר: נכון, יש שיקולים כלכליים רחבים יותר מהעלות הישירה.

היו"ר השופטת דליה דורנר: אבל אתה מסכים? קודם כל, בכלל אם יש בינינו הסכמה, אם אתה מסכים להרחבה.

שוקי למברגר: מסכים.

אפרת פינק: והערה אחרונה. צריך לחשוב אם זה בא יחד עם ההצעה להקים גוף, שזה יהיה התפקיד שלו, לחשוב על המערכת הזאת במושגים כלכליים ולתת נתונים ל--

היו"ר השופטת דליה דורנר: אז גם נוכל לטפל ברחב יותר.

אפרת פינק: החישובים יכולים להיות - -

רחל גוטליב: הגוף הזה זה משהו אחר.

ענת אסיף-גיל: שתי התייחסויות. לגבי פרויקט של בחינה רוחבית של הפרק הספציפי, זו המלצה מצוינת, רק אני חושבת שצריך לבטא בתוך ההמלצה את היקף העבודה שכלול בה. בתור זאת שיושבת במקום שכנראה תעשה את העבודה הזאת.

קריאה: את לבד תעשי אותה.

ענת אסיף-גיל: לא בכדי מחלקת ייעוץ וחקיקה לא הגיעה, אלא באמת בפרויקטים... אני זוכרת כמה שרים שהנחיתו עלינו 'תעשו רפורמה בפרק עבירות רכוש', למשל בתור פרק שאפשר בוודאי לעשות בו הרבה תיקונים בהקשר הזה. זו הערה אחת.

הדבר השני, אני לא יודעת, לכאורה יש סתירה בין ההערה שלך לגבי המתודולוגיה והאפשרות להערכת חישובים, לכאורה יש סתירה בין הערת הפרקליטות להערת הסנגוריה, אני חושבת שאולי הוועדה יכולה להמליץ על מהלך מדורג, בשלב ראשון לפתח מתודולוגיה, או לנסות לפתח מתודולוגיה ובאמת אולי להתחבר לגוף המחקר שממליצים, וככל שיצליחו לפתח מתודולוגיה כמובן שאני חושבת שזה יהיה מצוין אם יהיה לנו כלי - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: כן, אבל זה לא עונה לשאלה, שיש בה גם היבט מאוד מעשי, של הצעות חוק, לאו דווקא ממשלתיות, אבל באות ותופסות את הציבור בדברים שהמציע, חבר הכנסת, למרות שבכל העבירות יש את זה, דווקא התחלתי לומר עם עונשי מינימום, או שלוש פעמים וכל מיני דברים כאלה, וכתוב בהצעה שלו שאין לזה השפעה תקציבית. נקודה. זה דבר שנדמה לי שאנחנו לא יכולים לאשר.

ענת אסיף-גיל: לא, על זה אין לי מחלוקת, זה שצריך להפסיק לכתוב את ה'אין', אלא לכתוב משהו אחר - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: אני חושבת שיהיה גוף כזה או אחר שייתן לו הערכה, ככל שהוא מסוגל לתת. בלי ודאות, אבל משהו.

ודים גורדון: לא בטוח שזה צריך להיות גוף חיצוני.

ענת אסיף-גיל: לא, אני לא אומרת איזה.

ודים גורדון: יש הרבה מאוד אינטרסנטים - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: זה אחר כך נדבר.

ודים גורדון: אני חושב שאם כבר אנחנו מדברים על זה, על גוף שצריך להיות - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: באמת זה חשוב מאוד. מה אתה מציע?

ודים גורדון: אני חושב שאם כבר גוף שמעריך עלויות זה צריך להיות גוף ממשלתי, זה לא צריך להיות גוף אחר בוודאי, כי לכל גוף יש אינטרסים אחרים ורק לממשלה יש אינטרסים ממשלתיים, ומי שצריך לעשות את זה הוא אך ורק הממשלה.

ענת אסיף-גיל: רק על המתודולוגיה דיברתי, לא על הערכה.

אורן גזל-אייל: ברור שהוא יישב באיזה שהוא משרד ממשלתי, אולי ב- - -

ודים גורדון: אז אם כך זה גוף ממשלתי, אז... או משרד האוצר- - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: משרד האוצר?

קריאה: מה פתאום?

ודים גורדון: אם יש ספק ביעילות של משרד האוצר, תחליפו משרד אוצר. זה תפקידו של משרד האוצר ואני חושב שזה צריך להיות במשרד האוצר.

אורן גזל-אייל: מה, הערכת עלות כשכל הצלחת פה?

היו"ר השופטת דליה דורנר: אני מאוד מבקשת, אחר כך אני מקבלת פרוטוקול שחצי ממנו כתוב 'כולם מדברים ביחד'. תעשו טובה, אחד אחד.

אולי אפשר לעשות כמובן שבגוף הזה יישב גם נציג האוצר, לשכה משפטית, אנשים שגם מבינים בענישה וגם מבינים בתקציב. נחשוב על זה.

אורן גזל-אייל: אני רק לא יודע אם זה בסדר. אנחנו מדברים עכשיו ביחד על הערכת עלות ועל הגוף המחקרי?

ודים גורדון: לא, יש פה בלבול. מדברים על הערכת עלות ש- - -

אורן גזל-אייל: אוקי. אם אנחנו מדברים על הערכת עלות, אז אפשר להחליט שאולי הגוף המחקרי, אם נחליט להמליץ להקים גוף כזה, יעשה את זה, אבל אתה ממליץ שלא. אתה ממליץ שגם אם יוקם גוף מחקרי כזה לא הוא יעשה את הערכות העלות, אלא משרד האוצר יעשה את ההערכות.

אסף וסרצוג: כמו שפרויקטים בתחבורה עושה- - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: לא עושה משרד התחבורה, אלא משרד האוצר.

ודים גורדון: כי לכל גוף יש אינטרסים אחרים, ודווקא פה אתה לא רוצה לבזר סמכויות, כי כל גוף יביא לך אינטרסים שלו. זה בסדר, אבל- - -

אורן גזל-אייל: אני אגיד את האמת, אם היום מביאים הצעת חוק, אפילו בתחום המשפט, שמטילה עוד מטלות, או על פרקליט או על שירות המבחן, לא יודע, מי מעריך את העלויות האלה?

ודים גורדון: זה תלוי, אם זה הצעת חוק ממשלתית, אז לפני שהיא מגיעה לחקיקה יש תיאום כבר בין משרד האוצר לאותו גוף, ואז הגוף המקצועי בא עם הערכת המימון.

(מדברים ביחד).

לא, אתם מדברים על הצעות חוק פרטיות.

אפרת פינק: זה משהו אחר. אני חושבת שיש פה ערבוב בין שני הנושאים של עצם הגשת המידע לפני מקבלי החלטות לבין מי הגוף שיאסוף מידע, יערוך מחקרים, והוא יוכל אולי לספק ולסייע לאותם מקבלי החלטות להגיע לשורה התחתונה.

ערן קמין: וזה אומדן כלכלי.

אפרת פינק: אני חושבת שצריך שההמלצות האלה יהיו נפרדות, על אף שהן קשורות אחת לשנייה. זאת אומרת עד עתה דיברנו על ההמלצה שמקבלי החלטות יצטרכו לקחת בחשבון את העלות כאשר הם מביאים את ההצעות, כפי שקיים ב- - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: זה יהיה חלק מהצעת החוק.

אפרת פינק: כן, כחלק מהצעת החוק.

היו"ר השופטת דליה דורנר: ומי מעריך?

אפרת פינק: אז מי יעשה את ההערכה הזאת, שוב, זה היה מסמך נפרד, אבל אני חושבת שזה צריך להיות יוניפייד. מאוד יכול להיות שזה צריך להיות במשרד האוצר, אבל אנחנו לא מדברים על משהו אד הוק בשביל הצעה מסוימת, דיברנו על משהו רחב יותר, של איסוף נתונים, של- - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: זה משהו אחר, זה אחר כך. עכשיו אנחנו מדברים ספציפית על הצעות חוק.

אפרת פינק: אז שוב, אני אומרת שיכול להיות שאותה הצעת חוק, זה ייעשה בדרך המקובלת, שבה המשרד נותן מידע יחד עם משרד האוצר, ומאוד חשוב שיוקם גוף כזה כדי לסייע, כי כולם פה מסכימים שאין היום את המתודולוגיה, אז בניגוד למקרים אחרים שבהם כבר יודעים איך לעשות את זה, כאן בעצם לא יודעים איך לעשות את זה, בגלל זה גם לא עושים. אז זה מאוד חשוב לקשור בין הדברים האלה כי בלי שיהיה גוף רציני שיאסוף את המידע ויסייע אנחנו פשוט נמשיך באותה דרך שהייתה עד היום, שבה במקום לכתוב 'אין עלות', שזה באמת היה לא נכון, אז כתבו 'לא ניתן להעריך את העלות', אז בעצם לא התקדמנו הרבה. אולי קצת, אבל זו לא התקדמות משמעותית. לכן ההצעות כן יושבות אחת מול השנייה.

ודים גורדון: אבל פה צריך להפריד, שוב, מה שאמרת, בין הצעות חוק ממשלתיות, שזה בסדר, זה דיון אחר, לבין הצעות חוק פרטיות. ברור שבהצעות חוק פרטיות אף מציע פרטי לא יבוא קודם למשרד האוצר ויגיד מה אתם חושבים. זאת אומרת זה לא יהיה ככה. המציע הפרטי בסוף יכתוב בהצעת החוק הפרטית שלו למטה 'עלות תקציבית כזאת וכזאת'. אני לא יודע, הוא צריך לבד להחליט, הוא צריך לפנות לאיזה שהוא גוף.

אורן גזל-אייל: איך עושים את זה היום בהצעות חוק בתחומים אחרים?

- ודים גורדון:** חברי כנסת עושים את זה לבד.
- אפרת פינק:** חלק פונים למחלקת המחקר של הכנסת.
- ענת אסיף:** יש מ.מ.מ של הכנסת, יש הצעות חוק שנגיד מי שיוזם אותם זו איזה שהיא עמותה פרטית, ארגון פרטי, אז הם מספקים להם את הנתונים.
- אורן גזל-אייל:** אז תנו לי להציע הצעה כזאת, שההמלצה תהיה רק שתהיה הערכה תקציבית מדויקת, פחות או יותר, של העלויות. השאלה איך תיעשה אותה הערכה, האם יעשה את זה גוף מחקר - - -
- היו"ר השופטת דליה דורנר:** אני חושבת שההצעה צריכה להיות שלא תוגש הצעת חוק על העלאת הענישה, פרטית או לא פרטית, ללא הערכה תקציבית. נקודה.
- קריאה:** אבל עדיין חייבים לכתוב איך זה ייעשה.
- היו"ר השופטת דליה דורנר:** אז אפשר להכניס לכללים של הכנסת. אם מדובר בהצעות חוק פרטיות, הרי הם מקבלים איזה שהיא הדרכה איך להגיש, לא כל אחד כותב חתיכת נייר ושם את זה על השולחן. יש לזה הסדרים, שהוא יקבל איזה שהיא עזרה, אם זה משרד האוצר ואם זה משרד המשפטים גם יחד, או משהו כזה. נדמה לי. צריך לעשות את זה בצורה דפנטיבית. כשישבתי בבית המשפט העליון וכתבתי פסק דין בשביל ההרכב וישב איתי יצחק זמיר, הוא היה אומר לי 'תוסיפי את המילה ככללי', הייתי אומרת לו, 'תשמע, איציק, אם אני אוסיף ככלל, אצל העם שלי זה אף פעם'. לכן ההמלצות צריכות להיות יותר אופרטיביות.
- שוקי למברגר:** אני מכיר את נוסחת הפלא של הנחיות פנימיות, זה תמיד...
- היו"ר השופטת דליה דורנר:** צריך משהו יותר דפנטיבי, כי יש להם. היום חבר כנסת יודע שהוא לא שם על השולחן מה שכותבים, הוא יודע שיש לזה צורה, יש כללים, שהוא צריך להכניס. אני לא מחייבת, אני ממליצה.
- אורן גזל-אייל:** אנחנו ממליצים, הממשלה תשמע את ההמלצות - - -
- היו"ר השופטת דליה דורנר:** אני אמליץ לממשלה, לממשלה יש רוב בכנסת, יושב ראש הכנסת הוא מהמפלגה השלטת, מה הבעיה? אם היא רוצה, אין בעיה. לא רוצה, לא צריך.
- רחל גוטליב:** אני רק חושבת פרקטית, אם אנחנו אומרים שבין יתר השיקולים, או אחד מהשיקולים החשובים להחלטה בדבר העלאת רמת הענישה זה גם השיקול הכלכלי, על זה אין חולק, אני רק אומרת שאי אפשר וזה לא ניתן, ולכן המלצה כזו של הוועדה תהפוך לאות ריקה. אם קושרים את זה, אני מסכימה עם מה שנאמר, שיש לאותו גוף חוקר, שיהיה לו נתונים סטטיסטיים, ואפשר לקבוע מתודולוגיה של קביעה, אז באמת אין בעיה, כי אחרת, ומי שהיה בוועדות שרים יודע, האוצר בא עם הערכה א', השרים יורדים עליו ומורידים את זה לחצי וזו מסחרה. אתה יודע את זה, ודים. אז אנחנו לא רוצים שזה מה שיקרה פה.
- ודים גורדון:** זה נכון, אבל - - -

אורן גזל-אייל: רחל, מה שאת מתארת אומר אולי, נגיד שזה יהיה מסחרה, בדיוק כמו כל הצעת חוק אחרת, השאלה אם עדיפה המסחרה על פני מצב שבו כתוב 'אין עלויות', או 'אנחנו לא יודעים להעריך עלויות'.

רחל גוטליב: לא, אין עלויות, אין חולק שלא - - -

ערן קמין: אם יורשה לי, רק הערה אחת. אסור לנו להגביל את עצמנו רק לנושא הכליאה, כי הכליאה היא פרמטר אחד בתוך כל המערך הזה. אנחנו צריכים לדבר על מעצר, אנחנו צריכים לדבר על חקירה, אנחנו צריכים לדבר על כל הדברים האלה ובהצעה הזאת קצת הרבה אנחנו התעסקנו עם העלות הישירה של הכליאה, כי היא די מובנת לנו. אם אנחנו נצמדים לנוסח שמופיע בסעיף 3 - - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: אם רק מחמירים בעונש, אז גם כשהעונש הוא פחות צריך לעצור ולכלוא ולחקור.

ודים גורדון: ופרקליטות, תביעה.

היו"ר השופטת דליה דורנר: זה ממילא נשאר.

ערן קמין: אבל הנוסח, אם תשימו לב, בסעיף 3 מדבר על כליאה בלבד ופה אנחנו חייבים לעשות את השינוי המתבקש.

היו"ר השופטת דליה דורנר: אבל השינוי הוא בכליאה, לא ב- - -

ערן קמין: לא, העלויות מתייחסות רק לכליאה, אבל הנוסח ב- - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: המתווה לענישה, לעונש.

אורן גזל-אייל: אני מוסיף עלות המאסר והעלויות האחרות בהחלטות השונות.

ערן קמין: כן, ללא כליאה.

היו"ר השופטת דליה דורנר: אבל לא החקירה, צריך בכל מקרה לחקור.

אורן גזל-אייל: כן, עלויות בהחלטות הקשורות לרמת ענישה, רק עלויות שנגזרות מ- - -

קריאה: אלא אם זו עבירה חדשה.

ודים גורדון: עלויות הנגזרות משינוי הרמה.

אפרת פינק: עמדת הממשלה ביחס לחקיקת עבירות ועונשים, אז ההערה נכונה, כי אני חושבת שהעמדה היא לגבי עלות הענישה ולא רק לגבי החמרה בענישה.

היו"ר השופטת דליה דורנר: לא, על זה אנחנו מדברים ממילא, אבל פה אנחנו מתייחסים למשהו ספציפי, שאתם העליתם.

אורן גזל-אייל: בעצם מה שאת אומרת בהחלטות, במקום 'החלטות על שינוי רמת ענישה' 'בהחלטות על שינוי רמת ענישה וקביעת עבירות חדשות'.

היו"ר השופטת דליה דורנר: כן. אין בעיה.

מוטה קרמניצר: יש לי ארבע הערות קצרות. אחת, אני אתלה בדבר שנאמר עכשיו. משום שביקשו מאיתנו להתייחס לעמדה ביחס לחקיקת עבירות ועונשים, אז כדאי לתת ביטוי לעקרון שיוריות כעקרון חוקתי. כלומר שכדי שמהו יהיה עבירה פלילית הוא צריך לשקף מידה משמעותית של אנטי חברתיות ולא על כל שטות שאפשר לטפל בה בדרכים אחרות ללכת למשפט הפלילי. חשוב לומר את זה, זו מדיניות ממשלתית, ומשום שהזמינו אותנו להגיד גם משהו על חקיקת עבירות אז יש לנו הזדמנות. זה אחת.

היו"ר השופטת דליה דורנר: אבל איך אתה מפרש את זה בצורה פרקטית? למי אתה ממליץ את זה? לכנסת?

מוטה קרמניצר: לממשלה. זו המדיניות הממשלתית. זה חשוב מאוד.

נקודה שנייה, מה שאני הזכרתי קודם תוך כדי הדוגמה, ואורן התייחס לזה, על מה היא הענישה המקובלת, אני חושב שכל שינוי בענישה מחייב לפני זה בדיקה של מה היא רמת הענישה הנוהגת. זה לא מספיק שמישהו מביא מהעיתון שנתנו - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: למשה שלושה חודשים על תנאי וזה סקנדל.

מוטה קרמניצר: שזה בערך הבסיס של חברי הכנסת שמציעים משהו.

קריאה: זה כשזה מבוסס.

ענת אסיף-גיל: לא נעים לי להגיד שהשבוע גם הממשלה קיימה דיון על הנושא הזה, זה אפילו לא רק חברי כנסת.

מוטה קרמניצר: לכן חשוב לומר את זה. זה לא דבר מובן מאליו. אני חושב שכדאי להכניס את זה.

הדבר השלישי, בכל זאת צריך להגיד משהו על דבר שנקרא מכת מדינה, או ריבוי של עבירות של איזה שהיא תופעה שיש. כי זה שאנחנו אומרים שזה לא משפיע על רמת הענישה בחוק זה יפה, אבל קצב האלימות זה משהו. אז מה שהייתי אומר על זה, אל"ף, שזה צריך להיות דבר מגובה, ובי"ת, שהפתרון של זה ככלל הוא שהתביעה צריכה להביא את הנתון הזה לידיעת בית המשפט ולשקול האם לאור הנתון הזה זה משפיע על המדיניות שלה לגבי הענישה - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: איזה נתון? לא הבנתי.

מוטה קרמניצר: יש נתון שהעבירה שהייתה עד עכשיו בהיקף של איקס גדלה פי עשרה. השאלה היא מה - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: כן, מכת מדינה.

מוטה קרמניצר: כן, מכת מדינה. הדבר הזה קיים ולכן צריך לומר עליו משהו. אז אל"ף, להגיד עליו שבאמת צריך לבדוק שאכן כצעקתה - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: מה שאתה רוצה לומר, לפני שהוא מעלה את העונש המקסימלי צריך לראות אם העונש הקיים נאכף.

מוטה קרמניצר: בדיוק, ולפעול במסגרת ההנחיות של התביעה והגישה של התביעה. כלומר כן לתת פתרון ל- -

היו"ר השופטת דליה דורנר: כי אין טעם, אם העונש המקסימלי הוא שבע שנים ואנשים מקבלים שנתיים, לעשות את העונש הזה 15.

מוטה קרמניצר: וצריך להגיד על זה משהו.

היו"ר השופטת דליה דורנר: אני לא יודעת, אבל כחלק ממעטפת.

מוטה קרמניצר: הנקודה הרביעית שלי היא הכי בעייתית. אי אפשר להתנגד להצעה של משרד המשפטים, ואני מאוד משבח אותה, לעשות רוויזיה בעבירות ללא עונשין, אבל יש בזה סכנה.

היו"ר השופטת דליה דורנר: סכנה גדולה, אני פוחדת שניכנס לבוץ שלא נצא ממנו.

מוטה קרמניצר: והסכנה היא שאנחנו כולנו רואים לנגד עינינו את המחוקק הראוי שמסתכל על העונשים ורואה שיש שם התפרעות ועושה דבר רציונלי, אבל יכול להיות, ודווקא העניין של הגמול, אנחנו יודעים גם ממדינות אחרות, מאפשר להגיד דברים מאוד מאוד חמורים בעניין הזה. לכן אם אנחנו רוצים להגיד את הדבר הזה, ואני בעיקרון בעד להגיד את הדבר הזה, צריך ללוות אותו באיזה שהוא טקסט שאני לא יודע כרגע להציע אותו, אבל הוא טקסט שצריך להגיד שצריך לעשות את הדברים האלה תוך זה שהגישה הגמולית הולכת בעקבות מה שאנחנו חושבים שהן המדינות המתקנות לעניין זה, ולא המקומות הבעייתיים שהגיעו ל- -

היו"ר השופטת דליה דורנר: לפי מה יחליטו? צריך אולי איזה ועדה ציבורית וזה או זה, אז זה ייקח לך מאתיים שנה.

מוטה קרמניצר: אבל אני אומר שחייבים להגיד פה משהו שמרסן, כי מישהו יכול לאהוב את הרעיון הזה.

חיים ויסמונסקי: תראו, להתאים זה גם לקולא וגם לחומרה, זה לא רק חומרה.

היו"ר השופטת דליה דורנר: לא, זה לא שאלה של קולא או חומרה, זה שאלה של איך אתה רואה את המכלול, את האיזונים במכלול.

מוטה קרמניצר: משהו ברוח הזו צריך להגיד, תוך ראיית המכלול.

היו"ר השופטת דליה דורנר: צריך לראות איזה המלצה, ודיברנו על זה בינינו, יהיו המלצות מיידיות להמלצות לטווח רחוק. זו המלצה לטווח רחוק, שלדעתי אם רוצים לעשות אותה, זה כמו שהושיבו אותך בוועדה על עבירות ההמתה, אז ישבתם, זו ועדה שתשב, יהיו בה פרופסורים, יהיו משפטים, יהיו כאלה, זו עבודה רבה מאוד, זה מאות סעיפים, צריך להיות איזה קשר בין העונשים. זה סיפור באמת מאוד מאוד רציני.

רחל גוטליב: אחת מהסיבות שענת אמרה, בצדק, שמשרד המשפטים עד היום לא הרים את הכפפה, למרות שהדרישה, כבר עשור לפחות אם לא יותר, עולה, היא שתמיד אומרים שצריך לבחון לא רק את רמת הענישה אלא גם את יסודות העבירה. מבחינת יסודות העבירה באמת זו עבודה גדולה, כמו העבודה שנעשתה בוועדה של פרופ' קרמניצר, וכן הנושא של עבירות רכוש. לא התחלנו כי היה ברור שאנחנו צריכים לעשות כאן מהפכה - - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: בעצם מה שגולדברג רצה זה לעשות מכל זה את העונש ההולם, שאיזה ועדה תקבע, ואז היינו בעצם משנים את כל כללי המשחק.

רחל גוטליב: אני חייבת לומר, התייעצתי בזמנו בעניין הזה עם פרופ' רות קנאי, עשינו מהלך, לא דומה אלא מהלך מסדר בעבירות תעבורה, לפני למעלה מעשור, בכך שישבנו ועדה מכל מיני מגזרים ופשוט דירגנו מחדש. לא בחנו את יסודות העבירה, גם שם יש עבירות ארכאיות, אלא רק בחנו את המדרגים, כמו שיש בארצות הברית רמות של עבירה, ואז יצא - - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: ארצות הברית היא לא דוגמה.

רחל גוטליב: אז לא ארצות הברית, כמו שיש בפקודת התעבורה כרגע, קבענו מדרג של שבע מדרגות וכל העבירות התייחסו לזה. דבר כזה ניתן לעשות, לא בלתי ניתן, ואפשר לעשות יחסית מהר אם לא נוגעים ביסודות העבירה, אבל אז לפחות כאשר בא חבר כנסת או אפילו היועץ ורוצה להחמיר את העבירה בשוד קשישים דווקא, וזה לא מתאים למדרג כי מראים לו שבתוך המדרג זה מקרב אותו לעבירת הרצח ולא זו הכוונה, אז יכול להיות שזה יכול לקדם אותנו במשהו, גם אם לא עשינו את הטוב ביותר.

היו"ר השופטת דליה דורנר: בסדר, אפשר למצוא משהו.

אורן גזל-אייל: אז מה? אז ההמלצה תהיה במקום - - -

רחל גוטליב: במקום בחינה מחדש של כל עבירה - - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: את המדרג.

אורן גזל-אייל: יצירת מדרגים לפי קבוצות?

היו"ר השופטת דליה דורנר: שיהיה קשר. אם אתה נותן על הריגה נאמר 20 שנה ואתה רוצה לתת על שוד קשישים 25 שנה, משהו לא בסדר בזה.

אורן גזל-אייל: רחל, תוכלי לשלוח לי טיוטה של פסקה כזאת שאומרת את זה?

רחל גוטליב: בסדר גמור.

היו"ר השופטת דליה דורנר: זה נראה רעיון לא רע, זה לטווח רחוק אבל אפשר לעשות את זה יותר מהר, זה נכון.

אורן גזל-אייל: אז אני מציע שאנחנו ננסה להכניס את מה שנאמר פה עד כמה שאפשר לתוך מסמך ונשלח אותו כמובן עוד פעם אליכם.

היו"ר השופטת דליה דורנר: אז אני רוצה להבין מה סיכמנו. האם יש הסכמה כללית על הערכה על ידי גוף, ניסיון להעריך עלות ענישה? החמרה בדרך כלל, או שינוי? האם יש הסכמה לזה?

חיים ויסמונסקי: אנחנו מסכימים, אבל אני חושב שצריכה להיות גם אמירה שצריכה להיות בטווח ארוך בוודאי, שצריכה להסתכל על משמעויות של ענישה בפרספקטיבה עם תועלות.

היו"ר השופטת דליה דורנר: זה בוודאי, את זה הממשלה תיקח בחשבון. הרי ברגע שמציעים יש את כל הפרספקטיבה פלוס נתון נוסף. זה הכול.

ערן קמין: אבל אולי כדאי להגיד את זה, כדי שממשלה אם היא תטעה ולא תסתכל, אז היא תדע על מה היא מסתכלת.

אורן גזל-אייל: אני חושש שהחשש שהממשלה לא תחשוב על ה-benefits של החמרה בענישה הוא חשש לא מאוד גדול.

ערן קמין: מה אכפת לנו לומר את זה?

אורן גזל-אייל: לא אכפת לי לומר את זה, שיתחשבו בכל היתרונות והחסרונות של סוג הענישה ורמתה. אין שום בעיה.

היו"ר השופטת דליה דורנר: אבל מה שחשוב לי באופן פרקטי, אני לא יודעת במה הממשלה תתחשב, באופן פרקטי עד היום אין לה את הנתון ויהיה לה גם את הנתון הזה. בוודאי כאשר אדם מגיש הצעה והוא מבקש להעלות, אז הוא אומר 'אני מבקש להעלות את זה בעונש כי יש בעיה כזו וכזו ואני רוצה לפתור אותה, אבל זה עולה 100 שקל, או 1,000 או 100,000, הוא אומר, זה לא חשוב לי, העיקר ה-benefits. זה בסדר גמור. זה הרי ברור, ה-benefits זו הסיבה, זה רק נתון. זה פשוט מיותר מבחינה אסתטית, אבל אפשר לכתוב כדי שנגיע להסדר.

ודים גורדון: אני רוצה להגיד משהו לגבי הנקודה הזאת, בתור מי שמעריך הרבה מאוד הצעות פרטיות וממשלתיות. אמרתי את זה קודם, אני רוצה להדגיש את זה, אם אנחנו מדברים על עלות, זה סוג אחד של בדיקה, אם אנחנו מדברים על בדיקת כדאיות זו בדיקה אחרת לגמרי, זה כבר משהו אחר.

היו"ר השופטת דליה דורנר: זה בוודאי. כל מה שאני אומרת כשאני אומרת נתון נוסף, אנחנו מדברים רק על נתון נוסף.

ודים גורדון: אני גם לא יודע לבדוק את זה. מה אני אבדוק? רק מול... מי אני בתור משרד אוצר שאני אבדוק את זה? זה כבר שאלות אחרות לגמרי - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: העניין הוא רק עניין טכני, להוסיף מידע נוסף.

רחל גוטליב: אבל אני מציעה, כדי שזה לא יהיה מילים בעלמא, שבכל זאת ייכתב משהו על שתיקבע מתודולוגיה לגבי צורת ההערכה. אחרת זה יהיה שליפה מהמותן - -

קריאה: אפשר להתייחס לזה שזה לא כזה פשוט.

היו"ר השופטת דליה דורנר: סליחה, אני רוצה לשאול משהו. אני שומעת שיש הצעות חוק שצריך להוסיף איזה מטלה לשירות המבחן, אין שום בעיה, אין מתודולוגיה ואין נעליים - - -

ערן קמין: למה? יש מתודולוגיה.

היו"ר השופטת דליה דורנר: פותרים ואף אחד לא - - -

קריאה: לא, עושים הערכה כמה עוד עובדים סוציאליים צריך, השאלה היא - - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: אז גם שם אפשר ל - - -

רחל גוטליב: אבל הרי למה זה לא נעשה עד היום? זה לא בגלל שאתם לא רציתם, אלא אני הרגשתי שזה בלתי אפשרי. אז בואו נקבע, יכול להיות שאפשר לעשות משהו באמצע, משהו שהוא לא כמו שהיא אמרה, שזה לא הכי טוב, אבל משהו, בואו נקבע עקרונות, לפי מה? אפילו אם לא אנחנו נקבע אלא נאמר שזה מחייב קביעת עקרונות. למשל מידע לגבי רמת הענישה ביחס לעבירה זו עד כה, הערכות לעניין החמרה בענישה בעתיד. דברים מהסוג הזה.

היו"ר השופטת דליה דורנר: כן, זה אפשר לכתוב בדף, אין שום בעיה.

אפרת פינק: אפשר להגיד שקביעת המתודולוגיה תיעשה תוך התחשבות בין היתר בנתונים האלה.

רחל גוטליב: נכון, ואז יש נתונים נוספים רלוונטיים.

ודים גורדון: לא המתודולוגיה, קביעת העלות תיעשה תוך התחשבות בנקודות א', ב'.

היו"ר השופטת דליה דורנר: רבותי, אפשר להמשיך?

אורן גזל-אייל: הנושא הבא, קשור או לא קשור, הוא הנושא של גוף מחקר, שעלה פה במהלך הדיונים. עלה בלי שבדיוק הסברנו או הסכמנו, אפילו דיברנו, על מה אמורות להיות המטלות על הגוף הזה, איזה סוג גוף זה אמור להיות, פנימי, חיצוני, סטטוטורי, לא סטטוטורי, איפה הוא יושב, ומה אנחנו רוצים בכלל שהוא יעשה. מה שעשינו בהכנה פה זה הסתכלנו על גופים כאלה במקומות אחרים. לא נכנסתי בכלל לשאלה אם הגוף הוא סטטוטורי, מדובר במועצה או באיזה שהוא גוף שממונה על ידי משרד ממשלתי. לזה לא נכנסתי, למרות שאני יכול לסקור אותם בעל פה קצת, מה קורה במקומות האחרים שבהם יש גופים כאלה, אלא הטיטה פה מתייחסת כמעט אך ורק לסוגיית התפקידים.

היו"ר השופטת דליה דורנר: עצם הקמת הגוף.

אורן גזל-אייל: כן, הקמת הגוף והתפקידים שלדעתי צריכים להיות לו. הנטייה שלי אומרת שאם אין לנו גוף כמו באנגליה, או כמו בוועדה לקביעת עונשי מוצא, שהציעה ועדת גולדברג, וכנראה שטוב שכך, אם כי אני מתחיל פה לאבד את הביטחון העצמי בנקודה הזאת - - -

רחל גוטליב: אתה מאבד את הביטחון לגבי הטוב שבכך, או שלא?

אורן גזל-אייל: לא משנה. הגוף שאני ראיתי אותו כמודל מצוין הוא במודלים האוסטרליים, שיש בפרובינציות האוסטרליות. שם יש מעין מועצה ציבורית, יש דרך לקביעת מי החברים בה וכמובן יש את האנשים האדמיניסטרטורים שעובדים, זאת אומרת אנשי המועצה זה אלה שמפקחים ומתווים את הדין. הבעיה היא שאז זה באמת סטטוטורי. זאת אומרת אם קובעים שיש מועצה והיא מנחה את הגורמים המנהליים, זה חייב להיות בחוק. אפשר להחליט משהו הרבה יותר קטן, כמו שיש פה, פה לידינו, שתי קומות מתחת, גוף המחקר של הרשות השופטת, שהקימו גוף בהחלטה של הרשות השופטת ויש בו ארבעה-חמישה חוקרים ומזכירה וזהו, בלי מועצה. בעצם מי שמנהל את ההחלטות שלו זה ראש הגוף ואיזה שהוא צוות היגוי פנימי. אני פחות אוהב את זה, אבל כמובן יהיה יותר קל להעביר את זה.

היו"ר השופטת דליה דורנר: אז יש פה גוף מנהלי או חקיקה.

רחל גוטליב: לא, חקיקה זה יכול לשמש גם מבחינת הכנסת, זאת אומרת הגוף נותן הרבה יותר משקל.

אורן גזל-אייל: כן, הוא יכול לתת ייעוץ לכולם, לכנסת ולממשלה וליועץ המשפטי. אני חושב שעדיף גוף סטטוטורי כי אני חושב שגוף סטטוטורי אפשר לנתק טיפה מהכוחות הפוליטיים.

ודים גורדון: אני לא בטוח. ברגע שזה גוף סטטוטורי, ברור שיש פה קביעת תפקידים. מי יקבע מי יהיו החברים של זה?

אורן גזל-אייל: אז עוד פעם אני אומר, יש את המועצה המייעצת, שהעלות שלה היא לא גבוהה, אם זאת הכוונה, כי אלה אנשים שיש להם הרבה יותר כוחות, כמו מועצת הסנגוריה - -

ודים גורדון: השאלה פה, לדעתי, היא מאוד חשובה, המועצה. אני אתחיל מהסוף - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: מה אתה חושב? שצריך להיות מועצה סטטוטורית או מנהלית?

ודים גורדון: אני חושב שזה צריך להיות משהו מנהלי, יכול להיות שאולי זה צריך לעבור גם החלטה ממשלה כדי לקבל איזה שהוא - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: בוודאי.

ודים גורדון: החלטה של אותו גוף. אני חושב שאחד הגופים, זה יכול להיות או במשרד המשפטים, או במשרד הבט"פ, לא יודע. יש יתרונות וחסרונות גם למשרד הבט"פ ולמשרד המשפטים. למשרד המשפטים אין כל כך אינטרס בגוף הזה, זה גוף שיכול היום לאט לאט להגיע לסדר עדיפות אצלו ו - -

אפרת פינק: אתה מדבר על גוף שלפי מה שאנחנו מבינים, חלק נכבד מהמידע שהוא יאסוף זה מידע תקציבי כלכלי ולא בטוח ש - -

ודים גורדון: לא רק. אני דווקא מדבר על גוף כדי לעשות איזה שהוא מחקר, אני אומר שהוא לא יעשה רק את המחקר הזה בהמלצת שב"ס בלבד, אלא איזה שהם מחקרים ארוכי טווח, שנוכל

לבחון את עצמנו גם עם כל תכניות השיקום שדיברנו עליהן, האם זה כן תורם או לא תורם, כל הדברים האלה שהיום אף אחד לא עושה אותם, ורק לא מזמן שמעתי איזה שהוא - - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: תורמים למשמעות הענישה.

אפרת פינק: לא, זה ברור, אני לא מדברת על החשיבות שבגוף הזה, אני חושבת שיש פה הסכמה שכולם מסכימים, השאלה היא באמת איפה הגוף הזה צריך להיות ומי האנשים בעיקר שאמורים להיות שם. אני חושבת שברגע שאתה ממקד אותו באיזה שהוא משרד מסוים אתה מיד משפיע על התוצר שיהיה לגוף הזה מבחינת המדיניות של משרד, וזה פחות ראייה כוללת של כל השינויים - - -

ודים גורדון: יכול להיות שמשרד המשפטים זה בכלל חלופה יותר טובה ממשרד הבט"פ, למרות שאני אישית יותר נוטה למשרד הבט"פ כי יש לו אינטרסים לבדיקות האלה, אבל משרד המשפטים זה גוף פחות מוטב.

אפרת פינק: זה חייב להיות מי שיראה את כל השיקולים - - -

אורן גזל-אייל: משרד הבט"פ כמו משרד הרווחה מהצד שלי נראים לי לא מתאימים בהקשר הזה. זאת אומרת זה צריך להיות לפי מדיניות הענישה - - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: זה צריך להיות משרד המשפטים.

ערן קמין: לא, אין ויכוח שזה צריך להיות משרד המשפטים, אבל השאלה אם אנחנו מחברים בו גם איזה שהן זרועות בבט"פ וב - - -

ודים גורדון: לא, אתה יכול - - - לאותו גוף שנייה, אני יכול לתת דוגמה, כמו ברשם הפטנטים, יש איזה שהיא ועדה מייעצת לאותו רשם שמתכנסת פעם בחצי שנה, פעם בשנה, בקיץ, והם בוחנים איך הוא עובד, מה הוא עובד, ומייעצים.

אורן גזל-אייל: אני חושב שזו לא צריכה להיות רק מין ועדה מייעצת, אלא איזה שהיא מועצה שתתכנס, לא תעשה את העבודה היומיומית, אבל צריכה להיות מועצה - - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: סטטוטורית.

אורן גזל-אייל: עדיף סטטוטורית, אם אי אפשר סטטוטורית אז לא, אבל לא מנכ"ל משרד המשפטים, צריכים להיות בה גם גורמי ציבור, לדעתי מחוץ למשרד, אני חושב שצריכים להיות בה גם מהאקדמיה, גם קרימינולוגים, גם משפטנים.

רחל גוטליב: יש ועדות היגוי.

אורן גזל-אייל: בדיוק.

היו"ר השופטת דליה דורנר: זה כמו המועצה הציבורית של הסנגוריה, בראשה עומד שר המשפטים אבל יושבים שם אנשים מהלשכה ועוד שופט בית משפט עליון בדימוס. זה בחוק, בחוק הסנגוריה כתוב מי יישב שם, כולל אנשי ציבור. זה מין תערובת. כמובן מי שמבצע או מטפל בזה ומרכז זה משרד המשפטים, זה ברור.

אפרת פינק: העניין הוא שכאן אנחנו רוצים גם גוף שיאסוף את המידע, שזו הכוונה, בניגוד לוועדה של הסנגוריה שאולי היא מתכנסת שלוש פעמים בשנה ויש לה יותר עניין באמת של לאשר דברים, פה - -

אורן גזל-אייל: ודאי, יהיו אנשים בשכר, עובדי מדינה, עם מנהל הגוף הזה וכמה חוקרים שעובדים תחתיו והם יעשו את העבודה, השאלה היא עכשיו מי יאמר להם מה לחקור. אני יכול להגיד לכם שלגוף המחקרי פה של הרשות השופטת יש מין פורום של שלושה, המשנה לנשיא בדימוס שלמה לוי, שהוא ראש המכון, יחד עם השופט מרזל ונשיא בית המשפט, שהם אלה שמייעצים לו מה לחקור. אני חושב שמי שצריך להנחות את הגוף הזה מה לחקור, צריכה להיות איזה שהיא מועצה ציבורית שיש לה עניין בדיוק בשיקולים האלה של מדיניות ענישה, והיא לא יכולה להיות רק עובדי מדינה. אבל ברור שלא הם יעשו את העבודה, ברור שמי שיעשה את העבודה הזאת הם אנשים שהם בממשלת ישראל, לא מתנדבים שבאים - -

מוטה קרמניצר: צריכה להיות מועצה ציבורית וצריכים להיות אנשים שאוספים מידע. לא ברור לי שהדבר הנכון שהגוף הזה יהיה גוף ש - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: שרק נותן עצות.

מוטה קרמניצר: לא, השאלה מאין באים החוקרים היא שאלה ששווה לחשוב עליה היטב, האם זה צריך להיות חוקרים in-house או שזה צריך להיות גוף - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: אם צריך לשכור אותם או אפשר להביא את - -

מוטה קרמניצר: בהחלט הייתי פותח פה פתח לאפשרות שהמחקרים יתקיימו על בסיס תחרותי, תודה לאל יש לא מעט חוקרים ש - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: זה יהיה אאוט סורסינג, הממשלה תחזיק פקיד לרכז את זה.

מוטה קרמניצר: אתה תקבל בדרך כלל מחקרים ברמה יותר טובה וגם אתה מבטיח את העצמאות ואיפה שלא תשים את הגוף הזה יתפתח בו - -

ודים גורדון: אני רוצה להבין, אנחנו מדברים על איזה שהוא גוף בתוך הבית, לצורך העניין משרד ממשלתי, הזכירו פה... משרד המשפטים, שהגוף הזה הוא למעשה ירכז את העבודה הזאת, תהיה פה איזה שהיא מועצת-על שתנחה ותגדיר את המטלות לאותו גוף והגוף הזה יעשה את המחקרים לצורך העניין מבחוץ.

היו"ר השופטת דליה דורנר: מי יעמוד בראשו?

ודים גורדון: אני חושב איזה שהוא מישהו מתחת למנכ"ל משרד המשפטים.

אפרת פינק: אפשר לשים שופט בדימוס או - -

אורן גזל-אייל: לא, זה צריך להיות מישהו עם ידע מחקרי. צריך להיות עובד מדינה עם ידע במתודולוגיה מחקרית.

קריאה: או מישהו תחת ייעוץ וחקיקה.

שוקי למברגר: השאלה שלי היא כזאת, אנחנו ועדה שעוסקת בענייני ענישה, הצורך של גוף מחקר כזה, אם מדברים במשפט או מדברים בכלל במערכת האכיפה, הוא חסר במגוון הרבה יותר רחב של תחומים, לאו דווקא בתחום הספציפי שאנחנו מתעסקים. זאת אומרת אם כבר מקימים גוף מחקר עם פרוצדורה, שאני מאוד מתחבר לדברים של מוטה שחלקו המרכזי הוא על ידי קול קורא להציע הצעות מחקר, או פרוצדורה איך עושים את זה, אני לא יודע, אבל זה צריך להיות יותר רחב מאשר התחום הספציפי הזה. יש מושאי מחקר מגוונים שמערכת האכיפה צריכה ל- -

רחל גוטליב: אבל זה לא התפקיד של הוועדה.

אורן גזל-אייל: אני לא הייתי מציע להקים גוף אחד- - -

שוקי למברגר: אני לא אומר, לצורך הזה צריכים את הדבר הזה, אני רק אומר שזה כאילו אוקי אנחנו חיים בעולם ה- - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: תקשיב, האויב של הטוב הוא הטוב מאוד. אנחנו עוסקים בענישה, הענישה זקוקה לגוף כזה, אנחנו עושים כל מיני דברים ולא יודעים מה ההשלכות שלהם. אני לא יודעת, המדינה צריכה הרבה דברים, אני לא ממונה על הרבה דברים, אנחנו נציע את הגוף שלנו, מנהלי או מועצה, מבחינתי אפשר לעשות את זה גם מנהלי אם זה הולך יותר מהר, שיהיה לנו slow, ואותו גוף מנהלי מצומצם יוכל להטיל תפקידי מחקר גם על פרופסורים, הרי יש אאוט סורסינג אז הם יעסקו גם בעניינים האלה ונוכל להשתמש בזה. אנחנו מענישים אנשים או משקמים אותם ואנחנו לא יודעים מה אנחנו עושים, זו הרי הבעיה של הגוף הזה. אנחנו, פה, לא יודעים מה אנחנו עושים.

ערן קמין: אבל איך המחקר הזה ייתן לך את התשובות לשאלות האלה?

היו"ר השופטת דליה דורנר: אז הוא נותן תשובות, הוא יבדוק. בשביל זה הם חוקרים, הוא יראה מה התועלת, כמה עלות, מה צמח, כל מיני שאלות שעלו פה.

ערן קמין: איך הוא יידע? הרי הנתונים מרוכזים כולם בתוך המשרדים.

היו"ר השופטת דליה דורנר: בסדר, אז הוא ייקח.

ערן קמין: זה יוצר כפילות.

אפרת פינק: זה לא כפילות, זה לא נעשה, מדובר באיסוף- - -

קריאה: מחקר זה לא רק איסוף הנתונים.

ערן קמין: אורן, מי הלקוח שלך? כדי שאתה תייצר, מי הלקוח שלך?

אורן גזל-אייל: הלקוח הוא, לדברים מסוימים היועץ המשפטי לממשלה, לדברים מסוימים השופטים, לדברים מסוימים המחוקק.

היו"ר השופטת דליה דורנר: לדברים מסוימים אתם.

אורן גזל-אייל: לפעמים גם אתם יכולים להתייעץ בזה. לא יודע, התביעות המשטריות, אם הם מציגים מדיניות ענישה.

ערן קמין: אז לצורך העניין אני ארצה לבחון למשל את החמרת הענישה בנושא של קשישים, למי תפנה? הגוף הקטן הזה, שבעצם נסמך על אחרים מבקש - -

אורן גזל-אייל: בוודאי, למשטרת ישראל היום יש את הנתונים יותר טוב מלכל גוף אחר במדינת ישראל, אני חושב, בוודאי מערך האכיפה.

ערן קמין: ואנחנו לא ניתן לכם אותם. סתם אני צוחק.

אורן גזל-אייל: באמת הכי קשה להוציא נתונים ממשטרת ישראל, זאת עובדה, אבל זה עניין אחר. יש לה את הנתונים האלה, אבל הנתונים שיש לה זה איזה עונשים אנשים קיבלו, כמה זמן הם היו עצורים, כמה תיקים יש, כמה נאשמים, כמה חשודים, כמה תיקים עברו מהשלב הזה לשלב הזה וכו'. אלה הנתונים שיש. מזה להתוות המלצות למדיניות ענישה? מזה להגיד משהו על השפעת השיקום או על השפעת הענישה? אין למשטרת ישראל כלים לעשות את זה.

ערן קמין: אתה רוצה להחזיק איזה שהוא אורגן של אנשי מחקר שייקח את הנתונים מכל המשרדים ויפתח איזה שהוא עבודת מחקר בנושא מסוים שאתה רוצה?

אורן גזל-אייל: זה יכול להיות גם בנושא, זה יכול להיות גם התוויה כללית יותר. זאת אומרת זה גם יכול להיות, למשל, סנאפ שוטס, כך זה נקרא באוסטרליה, של ענישה, לתת לשופטים לדעת בעבירת שוד מה קורה. מה שכעת קורה, אם עושים ארגון מסודר של כל גזרי הדין בכל בתי המשפט, הוא שבנסיבות האלה רמת הענישה היא כזו וכזו ובנסיבות האלה והאלה רמת הענישה היא כזו וכזו ותראו ואנחנו מפרסמים את זה והציבור רואה והשופטים רואים ואפשר להעלות את זה לדיון ציבורי. זה משטרת ישראל לא עושה.

ודים גורדון: אנחנו ניסינו לאסוף נתונים, פנינו לכל מיני גופים, פנינו לבית המשפט, פנינו לפרקליטות, פנינו לשב"ס, אנחנו לא הצלחנו להצליב נתונים כי הסיווגים היו שונים. אין פה בכלל גוף שיעשה אינטגרציה וזו בעיה שלכם, של הפרקליטות ושל כל הגופים שעוסקים בכך, ואני חושב שגם בחוץ, לא בממשלה, יש היום - -

ערן קמין: ודים, אני אגלה לך סוד, גם היום אין למערכת בתי המשפט למשל יכולת לנתח נתונים בצורה שאורן למשל מדבר עליה וגם לצערי לפרקליטות אין את היכולת הזאת. גם אם תקים גוף כזה, הוא יעמוד בפני שוקת שבורה. אז יכול להיות שמה שאתה אומר, שמערכת בתי המשפט כן צריכה גוף מחקרי כדי להוציא דברים, אבל אתה מייצר פה משהו שעובד מול משהו שלא קיים.

אפרת פינק: מערכת בתי המשפט הקימה והאמת שזה מאוד מדאיג, אז אם פה מישהו נדרש לדברים האלה ואוסף את הנתונים ומשיג את הנתונים ומציג מחקרים, של דברים שאף אחד לא עשה קודם, וכשמדובר בהקשר של מערכת אכיפת החוק על הגופים האחרים.

אורן גזל-אייל: גוף המחקר שעכשיו קם ברשות השופטת מתעניין בעיקר במחקרים שמעניינים את הרשות השופטת, יותר מבחינה מנהלית. זאת אומרת המחקר הכי גדול שהם עשו היה משקלות תיקים, המחקר שמנסה להבין איזה עומס מוטל על בתי משפט ועל שופטים לפי סוגי תיקים, כדי לדעת איך לתקן תקנים לשופטים וכו'.

היו"ר השופטת דליה דורנר: כי זה מה שמעניין אותם.

אורן גזל-אייל: בסדר, הם גם עושים מחקרים אחרים כדי לראות איך מתפקדת הרשות, או מחקר שאני עשיתי בשיתוף איתם היה איזה על שיעורי הרשעות וזיכויים, השפעות על רמות הענישה, דרך אגב מידע שמשטרת ישראל לא הייתה יכולה לתת אותו קודם. עם כל הנתונים שיש לה, אין לכם מושג כמה הסדרי טיעון למשל יש, דברים מהסוג הזה, שזה גם מעניין.

ערן קמין: תלוי, בתביעה כן. בתביעה אנחנו כן יכולים להביא.

אורן גזל-אייל: גם בתביעה לא. אני קיבלתי בעבר את הדוחות של התביעה שהיו אומרים למשל דברים כמו שיעור ההרשעות שהושגו בלא שמיעת ראיות, ואז אתה יכול לקבל איזה שהיא הערכה כללית כמה - - -

ערן קמין: היום יש פלט תביעות, אתה יכול לקבל את הנתונים האלה.

אורן גזל-אייל: בסדר, אני לא אתווכח, גם כשפנו לבתי המשפט וביקשו את המידע הזה מדינת ישראל אמרה שהוא לא קיים ולא נאסף. לא חשוב. בעתירה לפי חוק חופש מידע. אבל זה ממש לא חשוב, הנקודה היא שאתה רוצה גוף שיוכוון ענישה וזה בוודאי לא הגוף המחקרי שעושה פה. דרך אגב, הרעיון להקים אותו ברשות השופטת לא נשמע לי רעיון רע מדי, פתאום כשאני חושב על זה, דווקא יכול להיות שזה בא אפילו יותר טוב ממשד המשפטים, אבל מכל מקום זה לא יכול להיות גוף המחקר הנוכחי של הרשות השופטת.

היו"ר השופטת דליה דורנר: כי הוא עוסק בתחום המנהלי שלו.

אורן גזל-אייל: בדיוק, מי שמנהל אותו זה נשיא בית המשפט העליון שרוצה לדעת איך לנהל את המערכת שלו, שיש לו צרכים אחרים, הוא לא מתעניין דווקא בענישה. אנחנו מדברים על גוף שהוא מוכוון ענישה, ועובדה היא, וזה גם עונה לך, שוקי, שבהמון מדינות בעולם הקימו גוף כזה לענישה, לא למערכת אכיפת החוק באופן כללי, ספציפית לענישה. אנחנו מדברים על חלק גדול ממדינות ארצות הברית, אנחנו מדברים על אנגליה ווילס, אנחנו מדברים על הפרובינציות של אוסטרליה, זאת אומרת הם הקימו - - -

שוקי למברגר: תבדוק, יש גם מחלקות מחקר בנושאים אחרים.

אורן גזל-אייל: ייתכן, אבל קומישנס או councils מהסוג הזה לענישה, אני לא חושב שיש. זאת אומרת אלה councils מאוד ידועות בכל העולם ש - - -

יו"ר השופטת דליה דורנר: סליחה, מוטה, רצית לומר משהו.

מוטה קרמניצר: אני מציע טיפה להרחיב את העמדה של הגוף ברוח הדברים של שוקי, אבל באופן שקשור לעבודה שלנו, שהעמדה תהיה עבירות ועונשים. זו הדרך היחידה שהרוויזיה שאנחנו דיברנו עליה קודם, יהיה לה איזה שהוא סיכוי להתממש, אחרת זה סתם דברים בעלמא. זה הסיכוי היחיד שאי פעם יהיה לנו חוק עונשין נורמלי.

היו"ר השופטת דליה דורנר: דרך אותה ועדה.

מוטה קרמניצר: דרך זה שיקום גוף מחקר והקשר בין עבירות ועונשים הוא כל כך אורגני, מה גם שהמנדט שלנו הוא -- --

היו"ר השופטת דליה דורנר: המנדט שלנו הוא רחב.

מוטה קרמניצר: אז אני חושב שהקישור הזה יכול ללכת ואנחנו, לדעתי -- --

שוקי למברגר: חבל שלא שאלתי אותך, לא השתתפת בניסוח של המנדט הרחב שלנו.

קריאה: הוועדה יכולה להמליץ להקים דבר כזה ושהיא חושבת שהנושא הראשון צריך להיות ענישה.

אורן גזל-אייל: אני אגיד לך מה החשש שלי מהגדלה, זה עלול לשנות את הפוקוס. זאת אומרת במידה רבה הייתי רוצה שהפוקוס של הגוף יהיה במדיניות ענישה ובאיך היא מתנהלת. זה נכון שהגוף הזה יכול ליעץ גם לממשלה בנושא של חקיקת עונשים ואז יש היגיון גם לדבר על חקיקת עבירות, אבל אם הגוף יעסוק בכל נושא העבירות, כמעט יחליף את מחלקת ייעוץ וחקיקה, ועכשיו יצטרך להיות משהו כמו הוועדה המייעצת בסדר דין פלילי רק לצורך מיני עונשין, אז אתה משנה את הפוקוס שלו -- --

היו"ר השופטת דליה דורנר: אני מבינה את מוטה וגם את שוקי ואני אומרת לכם שאם אנחנו רוצים שלוועדה הזאת תהיה השפעה בחיים לא נקים גוף כזה שנטיל עליו את כל הדברים. אני לא יודעת אם יש סיכוי פעם שיסדרו את חוק העונשין כמו שצריך, אבל אם אני אטיל את זה על ועדה, אני לא יודעת, גם לענישה לא יהיה לנו, אם יתפשטו לכל הדברים. לא אכפת לי לכתוב שהוועדה הזאת, שמטרתה המרכזית היא ענישה, תוכל גם, או משהו כזה, אבל אני רוצה שהיא תהיה אוריינטד למטרה העיקרית של הוועדה.

שוקי למברגר: אני רוצה להעיר שתי הערות לנקודה הזאת. אל"ף, מטבע הדברים, או אפילו אם ניקח את הוועדה של קרמניצר לגבי הריגה, אין אפשרות באופן אמיתי להפריד חלק, חלק מהדיון יהיה רק בפאזה -- --

היו"ר השופטת דליה דורנר: אמרתי, אנחנו נכתוב שככל הדרוש היא תוכל גם להרחיב, אבל -- --

שוקי למברגר: אני מבין, ברגע שיש מנדט אז בסדר. ההערה השנייה, מאחר ואני מכיר את מערכת החסכים של המערכות, אז גם אם הוועדה פה תכתוב להקים גוף מחקר לצרכי ענישה, מטבע הדברים המערכת הולכת למקום שהיא צריכה, המים הולכים למקום הנמוך, והוועדה זאת

תפעל והצוות המחקרי או הגוף המחקרי יילך לפי הצרכים האמיתיים של הגוף והצרכים הם יותר רחבים מאשר - - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: בסדר, אני אומר להם ענישה והם יכולים גם להתעסק כמובן ב- - - זאת אומרת המנדט המרכזי שלהם זו ענישה.

אורן גזל-אייל: אני פחות מוטרד אם הם יעשו מחקרים גם על מעצרים או מחקרים אמפיריים- - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: יעשו מעצרים, יעשו על סוג העבירות, מה שהם רוצים.

אורן גזל-אייל: אני אהיה יותר מוטרד אם הם יתחילו לעשות עבודה משפטית של לנתח עבירות ולהתאים אותם ל- - - זה לא הגוף, זה משהו אחר.

ודים גורדון: לא, אז קודם כל תגדיר להם את המיקוד. דבר שני, אתה צריך גם להגדיר חברי מועצה שייעצו לאותו גוף, שהם גם יתוו את המדיניות, אולי גם ייתן תפקידים ומטלות אחרות.

אורן גזל-אייל: אולי אפילו יגדירו את המחקרים, אולי יגדירו איזה מחקר.

ודים גורדון: צריך לחשוב אם אתה רוצה לנהל את הגוף ממש או שאתה רוצה להיות מעין דירקטוריון שלו ולהתוות לו מה הוא צריך לעשות בגדול.

אורן גזל-אייל: לדעתי הגדרת המחקרים זה לא עבודה כל כך מאומצת, אני מסתכל, עוד פעם, על גוף המחקר שיש לרשות השופטת, מאז שהם קמו יש להם בערך חמישה מחקרים.

היו"ר השופטת דליה דורנר: כמה זמן?

ודים גורדון: שלוש שנים.

אורן גזל-אייל: לא, פחות, שנתיים, אבל לא משנה, אנחנו מדברים על סדרי גודל של מחקרים שהם סיימו - - -

רחל גוטליב: סליחה, כשאתה דיברת על גוף וקראתי את זה חשבתי 'נפלא', אני חשבתי משהו כמו שאתה ופרופ' רות קנאי עשיתם, אבל עשיתם את זה תוך חודש-חודשיים ועשיתם עבודה נפלאה.

אורן גזל-אייל: תודה, עשינו את זה תוך חודשיים וחצי.

היו"ר השופטת דליה דורנר: אבל אם היית מכניסה את זה למחלקה של משרד המשפטים זה היה אורך שנה וחודשיים.

רחל גוטליב: לא, אבל לא משהו בקצב של חמש הצעות בחמש שנים. זה צריך להיות משהו נורא פרקטי, בנוי על סטטיסטיקות וזהו, לא כל מיני מחקרים- - -

אורן גזל-אייל: זה צריך להיות אוריינטציה סטטיסטית, אוריינטציה מספרית-כמותנית- - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: אוריינטציה סטטיסטית מעשית.

רחל גוטליב: בדיוק.

היו"ר השופטת דליה דורנר: אז אם רוצים לצורך זה נתונים גם, הם יוציאו בקשה, אבל - -

אורן גזל-אייל: כן, לזה אני מסכים איתך, זה לא אוריינטציה משפטית, זה לא - -

רחל גוטליב: אתה לא מפרסם בהרוורד - -

אורן גזל-אייל: לא, אלה לא מחקרים במובן של לפרסם פרסומים אקדמיים.

ודים גורדון: גם צריך להגיד שהגוף הזה לא צריך להיות איזה שהוא כלי עזר של מחלקת ייעוץ וחקיקה או של מחלקות אחרות במשרד המשפטים. את צודקת.

רחל גוטליב: זה משהו מאוד מוכוון, ספציפי, לצורך - -

אורן גזל-אייל: משפטנים, יש לכם מספיק טובים במחלקת ייעוץ וחקיקה, לא זה מה ש...

חגית לרנאו: לדעתי לרשות למלחמה בסמים ואלכוהול יש גוף מחקר שעושה פחות או יותר בהקשר של העבודה שלו - -

ערן קמין: לא, אל תשווי.

רחל גוטליב: יש להם מין מועצה ש - -

קריאה: יש להם המדען הראשי במשרד לבט"פ שנותן שירותי מחקר - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: חברים, אפשר לעבור לנושא הבא.

אורן גזל-אייל: נראה לי שעל זה הייתה הסכמה, גם על התפקידים של הגוף, כמו שהם הוצגו פה.

ודים גורדון: צריך לנסח את זה.

אורן גזל-אייל: יש נוסח, לגבי התפקידים יש פה נוסח. אתם יכולים להעיר עליו, אני אשמח אם אני אקבל הערות בימים הקרובים.

היו"ר השופטת דליה דורנר: ברוח הדברים פחות או יותר זה מובן, אם יש הערות - -

אורן גזל-אייל: יש פה נוסח לגבי התפקידים, אם אתם רוצים להעיר, תעירו עליו.

ודים גורדון: צריך להגדיר את ההחלטה, מה זה גוף, מה זה מועצה.

אורן גזל-אייל: כן, לזה אין נוסח ואת זה אנחנו נעשה.

ודים גורדון: אז אולי תכין את כל הנוסח השלם ואז נעיר?

אורן גזל-אייל: איך שאתם רוצים. אפשר לעשות ביחד, אפשר להחליט שיש הפרדה בין השאלה מי הגוף לבין מה הוא עושה.

היו"ר השופטת דליה דורנר: אם יש הערות, נכתוב אותן.

אורן גזל-אייל: הנושא השלישי והאחרון שהקצינו להיום זה נושא המעצרים עד תום ההליכים, בתי משפט לפתרון בעיות. כבר הערה ראשונה לפני שאני מתחיל, קיבלתי את ההערה הזאת מכמה מקומות וההערה צודקת, זה שכורכים ביחד מעצרים עד תום ההליכים ובתי משפט לפתרון בעיות, זה כשלעצמו בעיה, כי אלה שני דברים שונים שיש ביניהם אמנם ממשק מאוד משמעותי אבל הם צריכים איזה שהיא הפרדה ואנחנו נחשוב על איך לעשות את ההפרדה הזאת. הרעיון המרכזי בהצעה של הפרק הזה, על בסיס הדיונים שהיו לנו כאן, גם לגבי בית המשפט לסמים והדיונים לגבי הרשויות במשרד הרווחה, ליצור איזה שהיא אינטגרציה של שופטים, לא בתי משפט, שיוקצו בצורה מנהלית, בשלב הראשון לא באמצעות חקיקה חדשה, אלא כמו בבית המשפט לסמים, שופטים שיוקצו בצורה מנהלית לפתרון בעיות. אותם שופטים יעשו את ההליכים בדומה למה שעושה היום בית המשפט לסמים אבל בפריסה רחבה, גם גיאוגרפית וגם מבחינת סוגי העבירות, ויהיה להם, מה שאין היום לבית המשפט לסמים, איזה שהוא סיוע מנהלי. זאת אומרת יהיה מרכז של אותו תחום, כדי שהוא יוכל לעמוד בקשר עם רשויות הרווחה, הרשויות האחרות שצריכות לסייע לאותו נאשם ובית המשפט, היום בבית המשפט לסמים עושה את זה העוזרת המשפטית של השופט ולכן הם מטפלים בערך ב-100 תיקים כאלה במצטבר, בשנה, זה מגוחך.

היו"ר השופטת דליה דורנר: כמה שופטים יש?

אורן גזל-אייל: בתל אביב יש שופט אחד, שזה לא הדבר היחיד שהוא עושה.

רחל גוטליב: אתם מדברים על בית משפט לסמים?

אורן גזל-אייל: כן, זה לא הדבר היחיד שהוא עושה.

רחל גוטליב: השאלה היא למה. כשחזרתי וקראתי את החומר של משרד הרווחה, כתוב שם שזה עובד עשר שנים, תהיתי ביני לבין עצמי למה זה לא מצליח. הרי יש כלים משפטיים, זה לא מה שחסר, למה זה פיילוט עשר שנים. שאלתי את עצמי, אולי בגלל חוסר אמון של מערכות האכיפה בפתרונות האלה, הם אומרים אולי שזה לא מספיק - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: גם צריך לראות האם זה הצליח, האם יש להם - -

ודים גורדון: 51% הצלחה.

רחל גוטליב: אז למה כל כך מעט? למה זה לא - -

חגית לרנאו: לא, אבל זה עוד טוב. בעולם, בכבוד רב לבתי משפט לסמים, מדברים על אותם אחוזי הצלחה, 51% אחוזי הצלחה - -

ערן קמין: השאלה אם זה כדאי.

רחל גוטליב: למה זה לא גדל?

היו"ר השופטת דליה דורנר: 51% הצלחה זה - -

(מדברים ביחד).

אורן גזל-אייל: מהחומרים שקראנו כרקע וממה שהבנו, חלק מהעניין שאין סיוע מנהלי, זאת אומרת הם עושים את זה בצורה וולנטרית לחלוטין, החלטה פנימית, אז את יודעת, כמה השופט הזה יכול לעשות את זה, כמה העוזרת המשפטית יכולה לעשות את זה.

היו"ר השופטת דליה דורנר: יש לו הרבה תיקים.

רחל גוטליב: זה לא חוסר אמון בתהליך?

אורן גזל-אייל: אני לא חושב שזה חוסר אמון בתהליך, רק תראו, הנתונים, 51% מצד אחד, אני אגיד, זה אחוז, לדעתי, גבוה, לגמילה מסמים, מצד שני אני אגיד שצריכים להיזהר מאוד מהנתונים האלה. כחוקר, ברור שיש פה סלקשן, זאת אומרת שאתה בוחר את אלה שבלאו הכי יצליחו, כך שאין לנו היום נתונים להגיד אם זה מצליח או לא. אנחנו יודעים מהעולם שבתי משפט כאלה כן מצליחים וגם צריכים לזכור שכשאנחנו אומרים 'מצליחים' על מה מדובר. כשאנחנו אומרים מצליחים בתחום השיקום באופן כללי, אנחנו מדברים על צמצום רצידיביזם בשיעורים משמעותיים. מה זה משמעותיים? 10% אנחנו מאושרים. זאת אומרת התכניות האלה ברוב המקרים לא מדברות על להפוך ל-90%-80% של אנשים שלא יחזרו לסם, נגיד, זה לא מה שמדובר. האלטרנטיבה היא רק ללכת למערכת הרגילה ואז נפסיד עוד את ה-10% האלה.

ערן קמין: אבל מנגד יש לנו את המערכת של בתי המשפט הקהילתיים, שהיא מערכת הרבה יותר שלמה ומכילה מאשר בית המשפט לסמים, ואם כבר ללכת על איזה שהוא פתרון אז למה לא ללכת על הגדול יותר? כי בית המשפט לסמים נותן לך גם פתרון מצומצם, וגם אנחנו מדברים על איזה שהוא דיבור מנהלי, אבל אנחנו צריכים לדבר, עוד פעם, כמו שדיברנו בתחילת הדיון, על מערכות, שגם הם צריכים לקבל את התיקון הזה ונראה לי שאם אנחנו בלאו הכי כבר נמצאים בתוך המקום הזה, אז בואו נלך לקבוצה היותר- - -

רחל גוטליב: כבר יש, כתוב את זה בהמלצה.

אורן גזל-אייל: בדיוק. יש הבדל, בית משפט קהילתי זה שינוי ארגוני שייקח יותר מעשור. במקרה הזה, זה לא שינוי ארגוני שאפשר להכניס אותו במהירות.

ערן קמין: אתם יודעים שיש ועדה מקבילה שמטיילת- - -

אורן גזל-אייל: דיברנו איתם, נפגשנו איתם.

ערן קמין: הם עשו ביקור בחו"ל וראו- - -

אורן גזל-אייל: נפגשנו איתם, אבל כמו שאתה יודע איפה שהדברים עומדים, עד שיקום בית משפט קהילתי זה לא יהיה- - -

רחל גוטליב: וכרגע מדברים על הקמת אחד.

אורן גזל-אייל: בדיוק, זאת אומרת אנחנו מדברים פה על משהו שהוא חשוב, הוא מצוין ככל הנראה, על פניו, בואו ניתן להם לבדוק איך עושים את זה, אנחנו לא צריכים גם להיכנס לזה כי

כבר יש מי שבודק את זה, אבל זה לא לטווח המייד ואלא לקרוב, אפילו אני לא יודע אם אפשר להגדיר אותו לרחוק, זה טווח מאוד רחוק.

רחל גוטליב: זה גם מכוון לעבירות מאוד קלות.

ערן קמין: אבל גם על שימוש בסמים.

רחל גוטליב: לא, כי ההמלצה של משרד הרווחה הייתה לכוון את זה גם לעבירות היותר חמורות ולהוסיף יותר פיקוח, זה מה שהם דיברו, לכן שאלתי את עצמי למה זה לא תפס, יכול להיות שזה כי לעבירות הקלות יש המון פתרונות ואנחנו צריכים לכוון דווקא לעבירות היותר חמורות - - -

קריאה: נכון, לעבירות בחומרה בינונית ומעלה.

אורן גזל-אייל: צריכים שיתוף פעולה של המשטרה, מערך התביעות בעיקר, גם של הפרקליטות אבל בעיקר מדובר פה במערך התביעות, כי אלה רוב העבירות.

רחל גוטליב: השאלה מה אנחנו ממליצים. האם אתה ממליץ, אנחנו ממליצים, להרחיב את מודל בית משפט לסמים, שזה מכוון לעבירות הקלות יותר, או - - -

אורן גזל-אייל: להרחיב גם ברמת חומרה.

חגית לרנאו: לא, אבל זה לא נאשמים קלים. על זה בית המשפט לסמים - - - ובעבירות אלימות, של אנשים שיש להם בדרך כלל עבר פלילי מפואר ונמצאים במעצר, מאסר על תנאי ו - - -

רחל גוטליב: אז השאלה היא אם את יכולה לומר למה זה לא מתפתח, כי זה נראה פתרון יוצא מהכלל.

אורן גזל-אייל: אף אחד לא לקח את זה על עצמו. צריכים פה - - -

חגית לרנאו: תאמין לי, כמי שנכחה בכנסת ודיברה בוועדה למלחמה בסמים והם נורא התלהבו מזה ויש איזה המלצה מאוד יפה - - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: טוב, בשביל זה יש ועדה ו - - -

חגית לרנאו: ככל שאני יודעת משרד הרווחה ממליץ. אני לא יודעת מה המשטרה, אתם עובדים מולם - - -

ודים גורדון: דרך אגב, הנהלת בתי המשפט לא מציגה את הנושא הזה כאיזה שהוא נושא של הצלחה, ובשלוש-ארבע השנים האחרונות - - -

אורן גזל-אייל: כי אני גם לא יודע אם הנהלת בתי המשפט בראייה שלה - - -

ודים גורדון: זה לא מעניין אותה.

אפרת פינק: זה לא מנגנון לטיפול בניהול של תיקים, להיפך, היא כתבה, זה מנגנון לפתרון בעיות ארוכות טווח, ליותר השקעה בתיק, לליווי תיק. השופט צריך להשקיע יותר.

אורן גזל-אייל: מבחינת העלויות, להנהלת בתי המשפט זה עוד זמן של השופט, צריך עוד עזרה מנהלית, אבל העלות הגדולה בתהליך הזה היא לאפשר עוד מקומות - -

אפרת פינק: כליאה.

אורן גזל-אייל: לא כליאה, להיפך, לחלופות לכליאה. ושם אתה צריך את העומס על משרד הרווחה, לא על הנהלת בתי המשפט. תוספת העלויות שדרושה להנהלת בתי המשפט היא לא גדולה, גם אם נגיד בכל אחד מבתי המשפט הגדולים שבהם יתנהלו הליכים כאלה יהיה עוד איש מינהל שירכז את הטיפול בזה, אנחנו לא מדברים על כמויות, אנחנו מדברים על - -

ודים גורדון: אורן, פה אתה מדבר על איזה שהוא טיפול הוליסטי, טיפול כולל, מה העלות של הדבר? על מה מדובר? אתה אומר שצריך בית משפט מחוזי אחד כפיילוט - -

אורן גזל-אייל: לא מחוזי, זה שלום.

ודים גורדון: ויהיה בו שופט ועוזרים משפטיים, מתחת לזה עובד מעבר - -

אורן גזל-אייל: לא, ממש לא.

היו"ר השופטת דליה דורנר: יש תיקים, בתיקים האלה צריך לשבת שופט וגם העוזר וגם חדר. התיקים קיימים, השאלה אם - -

אורן גזל-אייל: אבל השופט קיים גם.

היו"ר השופטת דליה דורנר: יש שופט ויש חדר ויש עוזר ויש הכול, אז עכשיו השאלה מה השופט הזה עושה, לוקח את האיש, עוצר אותו עד תום ההליכים ואחרי זה שולח אותו למאסר והוא יוצא והוא חוזר וכו'.

ודים גורדון: כמו בכל בתי המשפט. בית המשפט זה לא הקצאה נוספת של שופט, אלא פשוט ארגון אחר.

היו"ר השופטת דליה דורנר: ארגון אחר והוא צריך עזרה סביבתית, הוא צריך ל - -

קריאה: אבל משרד הרווחה צריך להיות מעורב בכל - -

אורן גזל-אייל: תנו לי להעריך ואחרי זה תתקנו אותי, אם הבנתי נכון גם ממה ששמעתי ---- לבתי המשפט העלות העיקרית היא שהם צריכים עוד איש מינהל או עוזר משפטי נוסף שירכז את זה. פשוט אין היום אף אחד שמרכז את זה.

היו"ר השופטת דליה דורנר: בכל בית משפט.

אורן גזל-אייל: בכל בית משפט שבו יקצו שופטים לדבר הזה. אני לא יודע אם בכל בית משפט, אני לא בטוח שבבית המשפט בנהריה יעשו את זה - -

ודים גורדון: בכל מחוז, לצורך העניין.

אורן גזל-אייל: העלות הגדולה היא בסופו של דבר, יכול להיות שזה יותר עניין שיפוטי, אני לא בטוח שצריך להיות תקן של שופט בהכרח, אבל יכול להיות - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: אם יש לך עוזר - -

אורן גזל-אייל: בסדר, אוקי, יכול להיות, אני לא יודע להעריך, אבל אנחנו לא מדברים על סדרי גודל. איפה סדרי הגודל של העלויות פה? סדרי הגודל של העלויות זה באותם מתקנים שאליהם יילכו אותם מטופלים, שם צריך עוד מקומות - -

רחל גוטליב: וצריך לפקח עליהם.

אורן גזל-אייל: וצריך גם משרד הרווחה.

ערן קמין: או בזמן של קציני מבחן, בזמן של תובעים.

אורן גזל-אייל: קציני מבחן. שוב, תובעים כמו שופטים, אתה צודק, אולי יגיעו ליותר דיונים אם יהיו יותר מעקבים.

ודים גורדון: צריך לשים לב שהפתרון פה הוא לקחת את הנושא הזה ולחבר, שוב אני אומר מה שעוד לא בחנו אותו, לקחת את הנושא הזה ולחבר אותו לחלופות, אם אפשר, מה שדיברנו, בתי מעבר בחצי או בית מעבר להתאמות מסוימות. ברור שאנחנו מדברים על משהו אחר, על בתי מעבר - -

חגית לרנאו: אתה מדבר על מסגרות שמתמחות בטיפול בסמים ואלכוהול. זה לא מעבר, אתה צריך את המסגרת הרגילה.

ודים גורדון: אני מדבר על משהו אחר, אני מדבר על משהו יותר רחב.

רחל גוטליב: כחלופה למעצר או כחלופה לענישה?

ודים גורדון: אני מדבר על חלופה לענישה.

היו"ר השופטת דליה דורנר: צריך להקים לאנשים פתרונות שונים.

אפרת פינק: כן, איך אנחנו מוצאים יותר פתרונות של לשלוח אנשים לשיקום במקום שיהיו במעצר/מאסר. מצד אחד צריך להקים יותר מקומות, כי אחרת אין לאן לשלוח את האנשים, מצד שני צריך גם שבמערכת בתי המשפט תהיה אוריינטציה יותר גדולה לשלוח אנשים למקומות האלה, אז אלה שתי נקודות מבט של אותה שאלה. בסופו של דבר אתה יכול להתמודד עם זה ולהגיד, עם אותם שופטים ועם אותה מסגרת, פשוט ניתן יותר מערכות שיקום ואז השופטים ישלחו, ואתה יכול לומר שזה לא מספיק, צריך גם ליצור איזה שהיא אוריינטציה שיפוטית שהיא מלווה בקצין המבחן שילווה את זה ביותר דיונים וכו', ואז יותר אנשים ישלחו למקומות האלה.

ודים גורדון: את צריכה גם ל... חלופות ענישה.

אורן גזל-אייל: ודים, כיוון שאני יודע למה אתה חותר, כי דיברנו על זה הרבה זמן, תן לי רגע. אתה חושב כל הזמן על האסירים ועל השלב של הסוף.

ודים גורדון: לאו דווקא, אולי - -

אורן גזל-אייל: דרך אגב, אלה לא בהכרח עבירות קלות בלבד, הדברים האלה יכולים גם להיות בעבירות חמורות - -

ודים גורדון: כן, זה אולי מתחבר לשחרור מוקדם.

אורן גזל-אייל: לא, זה מתחבר למשהו יותר טוב משחרור יותר מוקדם, זה מתחבר לכך שהבן אדם בכלל לא ייכנס לכלא.
(מדברים ביחד).

אם יהיו מקומות נוספים שאנחנו נראה בהם בתי מעבר, מקומות נוספים לטיפול בכל המשוחררים, בערובה, על תנאי, במשוחררים דרך שלום וכו'.

קריאה: זו החזקה בטיפול.

אורן גזל-אייל: אם יהיו עוד מקומות, עכשיו השאלה איך להשתמש בהם. אפשר להשתמש בהם בסוף המאסר, כמו שאתה מדבר, לקצר אולי בחצי ובמעבר בין החצי לשליש להעביר אותם לאותם מתקנים, במקום להשאיר אותם בידי שירות בתי הסוהר, לשם אתה חותר, ואפשר לעשות את שני הדברים ביחד כמובן, אבל אפשר לעשות במקומות האלה דבר אחר, לקחת את האנשים עוד לפני שהם בכלל נכנסים לכלא, בשלב שהם אמורים להיכנס למעצר עד תום ההליכים ואז להתחיל בטיפול בהם.

ודים גורדון: חלופה מצוינת אם אתה יודע שאתה לא מרחיב רשת.

אורן גזל-אייל: אני אגיד לך למה החשש מהרחבת רשת הוא לא מאוד גדול, למרות שהוא קיים, מה שהמחקרים שעשו על בתי משפט לסמים, כולל בארץ, מראים, זה שהאנשים האלה מוכנים ללכת לחלופות האלה רק תחת האיום של מעצר, כמעט רק, ולכן גם עשיתי פה את הדבר הלא תקין הזה וערבבתי בין מעצרים לבין בתי משפט לפתרון בעיות. זאת אומרת הסיבה שערבבתי בין השניים היא שאנחנו יודעים שכדי לתמרץ את הנאשמים ללכת להליך גמילה, שהוא נורא תובעני ולפעמים יותר קשה מהמעצר במידה רבה - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: באים אליך, אומרים לך מעצר עד תום ההליכים, ואז השופט אומר 'תלך לגמילה במוסד סגור' - -

אורן גזל-אייל: צריך את השוט של המעצר.

ודים גורדון: אם אתה נניח אומר, 'מי שנכנס להסדר זה אך ורק מי שהיה במעצר', או ש - -

אורן גזל-אייל: אני מבין מה שאתה אומר ואני אומר לך כזה דבר, להבטיח לך הבטחות אני לא יכול. אני אגיד לך למה אני חושב שזה בעיקר מה שיקרה, כי גם אם השופטים ירצו, ואני אשמח אם הם ירצו, להפעיל את הליכי הגמילה האלה גם על כאלה שלא צפויים למעצר אם ההליך שלהם יתנהל כרגיל, גם אם הם ירצו, סביר להניח שהנאשמים לא ישתפו פעולה ובלי שיתוף פעולה של הנאשמים אין לך את זה.

אסף וסרצוג: אפשר גם לקבל את סיכויי ההרשעה או - -

אורן גזל-אייל: סיכויי הרשעה זה לא בעיה, התיקים האלה זה לא בעיה של סיכויי הרשעה, הבעיה בתיקים האלה היא - -

אסף וסרצוג: לא, אז לחשוב אולי על קריטריונים כדי לנסות לקדם את זה באיזה שהיא צורה.

אורן גזל-אייל: אין פה בעיה של סיכויי הרשעה. ברוב התיקים האלה הנאשמים מודים, הבעיה היא לא החשש של זיכוי. מי שיש לו סיכוי לזיכוי משמעותי מכל העבירות שבכתב האישום זה סיפור אחר, אלה לא המקרים הבעייתיים. המקרים שאולי מטרידים אתכם הם אלה שאולי יורשעו אבל הם לא צפויים להיות עצורים עד תום ההליכים בשלב ההליך ואז יהיה פה סוג של הרחבת רשת מבחינתך. אל"ף, אני אומר שזה לא בהכרח רע, בי"ת, אני חושב שזה לא יקרה הרבה, זה פשוט לא יקרה כי הם לא ישתפו פעולה כל כך בקלות עם ההליך הזה. אז אם אתה רוצה להגדיר מראש באיזה שהיא צורה במנדט של אותם בתי משפט שאנחנו מדברים על אנשים שאחרת צפוי שיהיו במעצר עד תום ההליכים, אפשר, אני לא הייתי נלהב לעשות את זה בכלל כי זה מונע מבתי המשפט לפתרון בעיות לטפל בבעיות של אנשים אחרים שיחזרו לפשיעה, אבל אני אומר בפרקטיקה, מה החשש היחיד שאתה יכול לחשוב עליו? זה ששופטים עכשיו יעצרו יותר כדי שנאשמים עכשיו ירצו יותר את החלופות. אני לא רואה את זה קורה, אני לא חושב שלשופטים -

היו"ר השופטת דליה דורנר: קודם כל הם לא יוזמים, צריכה להיות בקשה של הפרקליטות. ברגע שיש בקשה של הפרקליטות של מעצר - - קודם כל כתוב בחוק המעצרים שיש סוג עבירות שיש חזקת מסוכנות, אחד הסוגים האלה הוא סמים, עבירות סמים, סחר בסמים, אז כתוב בחוק, אלא אם כן הוא מראה שהוא בסדר, אז יש לכך מסוכנות. הוא מסומן, מוכר או - - ואז יש לך כשופט שאלה מה אתה עושה, אני מדברת כשופטת, עם בחור כזה. אני, כשופטת, גם בבית המשפט העליון, חיפשתי דרך לנצל את הזמן לשלוח אותו לגמילה, בהתנגדות הפרקליטות באותם ימים. אני כבר לא שם - -

שוקי למברגר: זה לא הדבר היחיד שעשית בהתנגדות הפרקליטות.

היו"ר השופטת דליה דורנר: הם לא כל כך אוהבים אותי, הפרקליטות

שוקי למברגר: לא, זה לא אמרנו.

היו"ר השופטת דליה דורנר: במבט לאחור אני חושבת שכולם פה מסכימים, ואני חושבת שגם בפרקליטות, שזו הזדמנות מצוינת לכפות על האנשים האלה, שעל פי החוק הם באמת צריכים להיות במעצר עד תום ההליכים, זה כתוב בחוק, הוא לא יכול לסתור את חזקת המסוכנות, אבל אנחנו יכולים כתבה לבדוק ולפתור את העניין, כי מה ייצא לנו שהוא ייצא ממעצר עד תום ההליכים, הרי לא נתלה אותו, הוא יתיישב בכלא, ייצא החוצה, וגם בכלא כמובן הוא ישתמש בסמים, שלא תהיה לנו טעות.

ודים גורדון: אני חושב שכדי לדבר על זה בצורה יותר אפקטיבית, צריך לזמן לפה את כל המשרדים, גם משרד המשפטים, גם משרד הרווחה וגם את הנהלת בתי המשפט, כדי לראות על מה מדברים, לפחות מבחינתם, כדי לחוש קצת - -

רחל גוטליב: רק תרומה אחת, מה שמטריד אותי, או את כולנו צריך להטריד, זה הציות. זה לא שמשרד הרווחה מדבר על הרחבת מערכה לפיקוח, היה לנו ניסיון לא טוב, המשטרה יכולה להעיד עם הפיקוח האלקטרוני, שזה משהו כזה. זאת אומרת זה אמנם לא הליכה בהכרח לשיקום, אבל זה פיקוח אלקטרוני - - -

ודים גורדון: זה צריך להיות שיקום מנהלי. הוא צריך להיכנס למעצר ורק משם, במידה שמשו, א', ב', ג', ד', הוא צריך להיות משוחרר מנהלית.

רחל גוטליב: לא זה מה שאני אומרת. על מנת שהרשויות יאמינו במודל הזה, אל"ף, שיהיה פיקוח, ובי"ת, אם נמצא אותו אדם מפר, הרעיון היה - - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: אז הוא הולך למעצר. זה תנאי שחרור.

רחל גוטליב: תנאי שחרור אם זה מעצר, או כמו מאסר בעבודות שירות.

אפרת פינק: ברור, אם יש לך חלופת מעצר ואתה מפר את התנאים, אתה חוזר למעצר.

ודים גורדון: לא, מה שרחל אמרה שבפיקוח אלקטרוני זה לא עבד כי זה לא היה מעצר. כדי להיות במעצר אני צריך ללכת לבית משפט, משם את צריכה לפתוח תיק, חצי שנה ועד ש - - -

אפרת פינק: אבל זה לא הדבר, כי בשחרור אלקטרוני אתה נמצא בבית - - -

ודים גורדון: פיקוח אלקטרוני.

היו"ר השופטת דליה דורנר: אבל זה לא שייך לפיקוח אלקטרוני.

רחל גוטליב: לא שייך, נתתי את זה רק כדוגמה, רק אני אומרת - - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: לא, אבל פה זה לא קיים. הכותרת זה מעצר. אז אנחנו יודעים שאנחנו שולחים את האיש למוסד גמילה סגור, השאלה אם יש לי תקציב לזה, עדיין זה יהיה יותר זול מאשר מעצר בסופו של היום - - -

רחל גוטליב: זה סגור?

היו"ר השופטת דליה דורנר: בוודאי. צריך להיות סגור. זה לא בית מעצר, אבל זה מסגרת.

(מדברים כולם ביחד).

רחל, אין שום קושי טכני, השאלה אם זה נראה לכם לעודד לכיוון הזה, להמליץ על הכיוון הזה. זו השאלה.

אורן גזל-אייל: אתה צודק, הוא לא חייב להיות מקום סגור, זה בהתאם להמלצה של הגורמים הטיפוליים.

היו"ר השופטת דליה דורנר: זה בית המשפט יחליט, אבל בדרך כלל אם יש לי בחור מכור להרואין אז אני צריכה את המוסד הסגור, אחרת זה פשוט לא הולך, אבל צריך שופט. פה צריך להפעיל שכל. אני סיפרתי לכם ששלחנו בהסכמת הפרקליטות איזה בחור לחוץ לארץ, לפורטוגל, למוסד שכולם אמרו שהוא מצוין ואחרי שנה ראו אותו מסתובב פה ועצרתי אותו.

קריאה: של הפטריארך.

היו"ר השופט דליה דורנר: פטריארך, ובאמת הייתה השתדלות כללית, נורא רצו כולם לעזור לו, לא הצליח. קורה שזה לא הצליח, אבל הרבה פעמים זה מצליח ואז זה טוב לחברה וטוב להם.

מוטה קרמניצר: אני חושב שההצעה היא מאוד טובה אבל צריך לשים לב שעלולות להיות לה תוצאות בלתי מכוונות ואני חושב על שתיים. אחת, שיהיו יותר מעצרים - -

היו"ר השופט דליה דורנר: בקשות למעצר.

מוטה קרמניצר: לא, גם החלטות. למה? משום שעד היום השופט ששולח מישהו למעצר עד תום ההליכים אומר 'אני הולך להגן על החברה', וכל מיני דברים, 'אבל אני הולך לעשות לאיש הזה רעה, עכשיו אני לא הולך לעשות לאיש הזה דבר רע, אני משקם אותו, אני מטפל בו'.

היו"ר השופט דליה דורנר: אתה לא יכול להיות יותר, אז אין לך מה לדאוג. מספר המעצרים הוא ברוך ה' בסדר.

מוטה קרמניצר: דווקא לכן אני אומר, משום שיש מגמה, אז השאלה, לפחות באמצעים רטוריים - -

היו"ר השופט דליה דורנר: אפשר לנסח את זה בצורה רחבה יותר.

מוטה קרמניצר: צריך לשים לב לזה שלא נעשה את זה. הדבר השני שצריך להיות מודע לו זה שאנחנו מקטינים עוד יותר את הסיכוי הקטן ממילא שאדם כזה יזוכה, למה? משום שכמו שאורן כתב יפה, בתוך המעגל הזה האיש צריך לקחת אחריות.

היו"ר השופט דליה דורנר: קודם כל ראיות לכאורה צריך.

מוטה קרמניצר: בעצם, צריך להיות מבחינתו איזה שהיא קבלה של אחריות.

היו"ר השופט דליה דורנר: כן, זה הרי בתי המשפט הקהילתיים, האיש צריך לומר 'אני באמת אשם'. אם הוא לא אשם, אז אי אפשר גם להתחיל לטפל בזה.

מוטה קרמניצר: כן, וכולם מבינים את זה. עכשיו אם העסק הזה איפה שהוא זה והוא מנסה לבוא ולהגיד 'אני רוצה משפט ואני רוצה - -

היו"ר השופט דליה דורנר: אז משפט.

מוטה קרמניצר: אבל הסיכוי שלו לצאת זכאי קטן. אז אני חושב שאנחנו צריכים לפחות, ככל שאפשר ברטוריקה לטפל בדברים האלה, צריך לעשות את זה.

היו"ר השופט דליה דורנר: להסדרים האלה מגיעים אנשים שאלי"ף, יש חומר ראיות מאוד חזק נגדם, כי אם הוא רוצה לנהל משפט הוא לא מתאים להסדר בכלל. אני לא יכולה לטפל בו, הוא אומר 'אני לא לקחתי סמים', אז מה - -

אורן גזל-אייל: תיאורטית אתה יכול. זאת אומרת תיאורטית אתה יכול להגיד שאדם לא מודה בפריצה, אבל הוא מודה שהוא מכור לסמים, ואז הוא אומר 'אני מוכן לעבור את כל תהליך הגמילה כחלופה למעצר, יש בעיות לכאורה' - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: אני לא נתקלתי בזה.

אורן גזל-אייל: אבל תיאורטית. אני מודה שזה תיאורטי, אם זה קורה זה נדיר.

היו"ר השופטת דליה דורנר: תחפש איזה מושג יותר רחב, אבל אני לא - -

שוקי למברגר: בקשר להצעה הראשונה, וזה קשור גם לזיכרון הקודם שהיה, אני חושב שהדרך להימנע מהדבר הזה, ויש פה גם עמדה ערכית, אני חושב, שאי אפשר להגביל את זה מראש רק כאלה שהולכים למעצר. האמירה פה בעייתית.

היו"ר השופטת דליה דורנר: נו, ודאי שלא. אבל אנחנו יודעים בינינו שזו המציאות.

ודים גורדון: למה זה בעייתי?

שוקי למברגר: אני אגיד לך למה זה בעייתי. ברגע שאתה אומר 'אני מציע את זה רק למי שהולך למעצר', זה אומר - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: לא, זו לא הייתה הכוונה. בוודאי שלא.

שוקי למברגר: לא, זה ודים רוצה.

היו"ר השופטת דליה דורנר: אתה הכנסת את זה תחת הכותרת.

שוקי למברגר: משני היבטים. אל"ף, במישור הרעיוני, אנחנו באים ואומרים שהמדינה מוכנה להשקיע משאבים, שזה משאבים - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: בנאשם.

שוקי למברגר: רק אם הולך למעצר עד תום ההליכים - -

ודים גורדון: אני בתור מדינה חוסך פה.

שוקי למברגר: אתה בטוח שאתה חוסך, אני אומר שהאמירה הזאת שהשיקול המכריע בסופו של דבר הוא השיקול של העלות הישירה, אני חושב שזו אמירה מאוד מאוד בעייתית. משום שאם מציעים הליך של שיקום, זה הליך מאוד מאוד מיוחד, הוא לא יכול להיות מיועד רק למישהו לפני מעצר עד תום ההליכים, מפני שיכול להיות מסכן, שבאמת הוא לא הולך לפי הכללים של מעצר אוטומטי, ואדם רוצה להשתקם ויש תכנית מאוד מאוד טובה להליך של שיקום, שאולי אחרי זה ימנע ממנו חזרה לפשע ואומרים לו 'לא, לך לא. אם היית יותר מסוכן, היית מקבל'.

היו"ר השופטת דליה דורנר: לא, אבל האיש צריך להיות נאשם שמודה. אם הוא אומר 'אני לא אשם', אז מה אני יכולה ל - -

שוקי למברגר: לא, הוא מודה, אבל הפרמטר לא יכול ל - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: בסדר, אז זה מקובל עלינו.

שוקי למברגר: זה דבר ראשון. גם מבחינת החשיבה של האוצר, לדעתי, חלק מהעניין של בחינת העלות של הדבר הזה, אדם שנכנס להליך של שיקום, בדרך כלל - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: בכל מקרה המדינה תרוויח.

שוקי למברגר: נכון, היא תרוויח, בגלל שנקודת המוצא היא שהוא ישתקם באופן אמיתי ואז הוא לא ייכנס בפעם הבאה לכלא.

היו"ר השופטת דליה דורנר: אם כי אני רוצה לומר לאוצר, באופן פרקטי אתם תחסכו מעצר, אבל אני מסכימה שברמה הערכית אי אפשר לתלות את זה במעצר.

אורן גזל-אייל: אני יכול רגע לרבע את המעגל ולהגיד כזה דבר, עקרונית אני מסכים לחלוטין עם שוקי, פרקטית אני אומר שרוב המקרים יהיו מקרי מעצר.

היו"ר השופטת דליה דורנר: 50 שנה ניסיון ולא היה אחד שלא היה עצור שיכולתי לשלוח ל-

--

ודים גורדון: אני לא מסכים, אם אתה - -

(מדברים ביחד).

רחל גוטליב: אם הוא לא עצור, אפשר להשאיר אותו - -

ודים גורדון: בדיוק, יפה, יש רשויות הרווחה, שאמורות לטפל בכל מי שלא עצור. אנחנו מדברים פה על עצורים.

אפרת פינק: אבל בסוף הוא יגיע למאסר, עוזב רגע את המעצר. ודים, מה ששוקי מנסה לומר, אני חושבת, אני אנסה לפרש את שוקי, הרי בסופו של דבר אם מעניינות אותך עלויות, אנחנו לא מדברים כרגע על כל מיני תועלות כלליות, עלויות, אז לא רק המעצר הוא המנבא את העלות של אותו אדם מבחינת מערכת אכיפת החוק. יכול להיות שהוא לא עצור אבל הוא יישלח למאסר, אז אתה רוצה עכשיו לחסוך את המאסר העתידי שלו והדרך שלך לחסוך את המאסר העתידי שלו והדרך שלך לחסוך את זה היא לשלוח אותו עכשיו לשיקום, כי אחרי שכבר המשפט שלו יסתיים יכול להיות שהוא לא יסכים בכלל להשתקם - -

ודים גורדון: מה זה יכול להיות? ברגע שבן אדם לא עצור, הוא משוחרר, הוא חופשי, יש רשויות במדינת ישראל שאמורות לטפל בו.

אורן גזל-אייל: כל המחקרים מראים שמה שמתמרץ את אותם אנשים להתחיל את התהליך ולהקפיד עליו זה השוט המשפטי. מה זה השוט המשפטי? ברוב המקרים זה המעצר. אם אין מעצר, השוט המשפטי יכול להיות איום במאסר בתום ההליך. זאת אומרת אומר לו השופט 'אתה מואשם בפריצה, העונש על פריצה הוא שנת מאסר', פריצה לבית, נגיד שנת מאסר זה מה שמקובל בעבירות בפעמים הראשונות, 'אני לא אטיל עליך מאסר אם אני אראה שהשתקמת'.

חגית לרנאו: זה תחליף מאסר.

ודים גורדון: בדיוק, זה תחליף מאסר. זה כמו תחליפי מאסר ש - - -

אורן גזל-אייל: זה לא תחליף למאסר.

חגית לרנאו: כן, אתה אומר לו, 'אם לא, תלך למאסר'.

אורן גזל-אייל: תקשיב, בסוף יש לך שני נאשמים שנשלחו להליך הזה, שניהם לא היו עצורים, אחד מהם סיים אותו בהצלחה. יצא נקי, השתקם. בית המשפט אומר, 'לאור זאת אני גוזר עליו עונש של צו מבחן', או של"צ, או לא יודע מה. השני לא השתקם ובית המשפט מוציא עליו שנת מאסר. זה לא תחליף מאסר, כי השל"צ או צו המבחן הוא אחד מהעונשים הרגילים שניתנו לו לאור העובדה שהוא השתקם על בסיס תיקון 113 לחוק העונשין שקובע שמי שהשתקם, ניתן אפילו להטיל עליו עונש קל יותר מהמבחן. זאת אומרת זה בתוך המסגרת של הענישה שקיימת היום. אי אפשר לקרוא לזה תחליף מאסר, ההליך הוא הליך שנועד לתמרץ את האדם להשתקם, הוא מבחינתו - - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: ההליך נועד למנוע מאסר או מעצר.

אפרת פינק: אפשר להגדיר את זה כבעבירות שיש סיכוי לשלוח אדם למאסר. כמו שהיום בעבירות כאלה אומרים 'אתה זכאי לסגור בעבירות שאנחנו מצהירים שאתה...!', אז אפשר גם לומר שזה אותו סוג של עבירות, לא בטוח שאתה תיכנס היום למעצר, אבל אנחנו מדברים על עבירות שמבחינת העונש סביר שהוא צפוי למאסר, ואז זה פותר לך את הבעיה הזאת. לא בטוח שהוא ייכנס למעצר, אבל סביר שהוא ייכנס למאסר.

היו"ר השופטת דליה דורנר: תמצא איזה נוסח.

אורן גזל-אייל: יש לזה עלויות, אבל אני עוד פעם אומר, רוב העלויות יהיו עלויות של משרד הרווחה במקומות של פיקוח. יש עלויות גם לבתי המשפט - - -

ודים גורדון: יש לי ניסיון רע עם משרד הרווחה, בנושאים האלה, כי אתם יודעים שחשבנו שלא יהיו גבוהות, פתאום משרד הרווחה הגיש עלויות מאוד גבוהות ש - - -

אורן גזל-אייל: כל משרד מגיש לכם תמיד עלויות גבוהות.

ודים גורדון: לא, יש ויש - - -

היו"ר השופטת דליה דורנר: מה אתה פוחד, שיהיו המוני משתקמים?

ודים גורדון: - - - למה זה לא מתקדם? כי משרד הרווחה הגיש עלויות גבוהות.

שוקי למברגר: לא רק זה, גם סגירת תיק מותנה. חוץ מהמשטרה, משרד הרווחה לא מוכן לשתף פעולה ולכן סגירת תיק מותנה נעצר.

ודים גורדון: לכן כדאי מאוד שמשרד הרווחה עכשיו יגיד את דברו מאשר אחר כך, כשיש המלצות.

אורן גזל-אייל: בשיבה הבאה נבקש, על הבסיס הזה, להזמין את הנהלת בתי המשפט ואת משרד הרווחה ונגיד להם מראש שאנחנו מבקשים את המידע בהקשר של העלויות.

ודים גורדון: וגם אנחנו נעשה את זה ב - - -

אורן גזל-אייל: אבל, תקשיב, משרד הרווחה לא יוכל להגיד לך הרבה יותר מאשר כמה עולה לו עוד מקום בעוד מוסד כזה במוצע, את זה אתה יודע לבד, לזה אתה לא צריך אותם. זאת אומרת אם אנחנו רוצים לפתוח עוד 100 מקומות, אתה יודע כמה עולים עוד 100 מקומות במוסדות הגמילה האלה, אתה לא צריך את משרד הרווחה בשביל זה.

ודים גורדון: אתה רוצה בדיוק אותם מוסדות? אתה לא רוצה לשנות את המבנה שלהם?

אורן גזל-אייל: אני לא יודע היום לשנות את המבנה, אתם עובדים עם מיקור חוץ וזה גם השיטה שהבנתי שגם משרד האוצר מעדיף, אני בוודאי לא יודע להגיד לך איך היום צריכים לנהל את מוסדות הגמילה. אני יכול להגיד פה, אני חושב שיש בוועדה הזאת אנשים שיודעים להגיד, 'שנו את מבנה המוסדות, שנו אותם, זה לא משנה', מבחינת הוועדה פה, היא צריכה להמליץ על עוד מקומות במוסדות האלה כדי לאפשר תהליכים מהסוג הזה. בלי שום קשר אם מישו יחליט שכל מבנה הפיקוח והניהול של המוסדות האלה צריך להיות שונה, יותר פנימי בתוך המדינה, יותר מיקור חוץ, אלה החלטות אחרות, אלה לא החלטות של הוועדה הזאת, לדעתי.

היו"ר השופטת דליה דורנר: אם יש הגבלת תקציב אז אני אעדיף בוודאי לתת קודם למי שצפוי למעצר מאשר המקרה השני. זה גם נכון, זה עניין של לוגיקה.

ודים גורדון: כי שם, את אמרת, זה לא חשוב - - - דבר כזה יכול להיות עילת מעצר?

היו"ר השופטת דליה דורנר: כן, אני יכולה לומר, אם תהיה לי הגבלה ויגידו לשופט 'תשמע, יש פה מעצר', האמת היא שמבחינה פרקטית אני לא רואה, עברנו את התיאוריה שאחד צפוי למאסר ולכן הוא הולך לגמילה, הוא לא יילך כי זה מאוד לא נעים לו, גמילה זה סידור קשה מאוד לאדם וצריך משהו להפחיד אותו, הוא יקווה שהוא לא יקבל מאסר במינימום.

חגית לרנאו: אפשר להתנות את זה בקיומו של מאסר על תנאי.

אורן גזל-אייל: בקיומו של מאסר על תנאי? זה לא נורא מצמצם?

חגית לרנאו: בעיניי, באנשים האלה, כשמדובר על מכורים לסמים?

היו"ר השופטת דליה דורנר: אפשר לצמצם.

חגית לרנאו: זה הזמן שיש להם... קודם כל להגיד שייתנו קודם לאנשים שיש להם מאסר על תנאי, אפשר להגיד על זה משהו.

היו"ר השופטת דליה דורנר: זה אפשר, אבל זה כבר ברור, זה מאסר ודאי. מאסר על תנאי זה דבר ודאי.

אורן גזל-אייל: הגיוני, נראה לי, לכתוב את זה כעדיפות, אבל לא הייתי מגביל. אל תשכחי שגם לא מדברים פה רק על סמים, אנחנו רוצים לעשות את זה בצורה רחבה יותר - - -

- היו"ר השופטת דליה דורנר:** כדאי לתת עדיפות, להגיע לאיזה פשרות.
- ענת אסיף-גיל:** אם מזמינים אנשים שרלוונטיים להגיב, אז אולי נחזור לנושא הקודם, אם הייתה מחשבה על משרד המשפטים, אולי צריך להזמין את המנכ"ל.
- אורן גזל-אייל:** מה, אם להקים גוף מחקר?
- ענת אסיף-גיל:** או שאנחנו נעשה את הברור מול המנכ"ל.
- אורן גזל-אייל:** אתם תעשו את הברור.
- היו"ר השופטת דליה דורנר:** לא, אנחנו לא נפתח את זה פה.
- אורן גזל-אייל:** אם גיא רוצה להגיע הוא מוזמן, אבל נראה לי שאתם יכולים לייצג אותו.
- היו"ר השופטת דליה דורנר:** שיכתוב נייר, אנחנו צריכים לגמור את זה.
- חגית לרנאו:** ודים, מה שמטריד אותך, אם אני מבינה נכון - - -
- ודים גורדון:** הרבה דברים.
- חגית לרנאו:** זה בעצם כתיבה, אתה מניח שאנחנו נוכל לקחת 200 עצורים ולהוסיף אותם מבתי המעצר למוסדות גמילה - - -
- ודים גורדון:** אנחנו מדברים על ...
- חגית לרנאו:** ואז נתקלים בך ה-200 האלה, הבעיה האמיתית שלך, והוועדה לא צריכה לכתוב את זה, זה איך אתה גורם לזה שכשנתקלים בך אותם 200 אתה תעתיק תקציבים מכאן לשם.
- ודים גורדון:** זה ברור, ברור שזו בעיה, אבל זו בעיה שלי כבר.
- חגית לרנאו:** כי אם אתה לא תעתיק תקציבים, אז ברור שהתקציבים יילכו לאיבוד, כי שב"ס ייקחו את שלהם והרווחה ייקח את שלו ו- - -
- ודים גורדון:** אני יודע שיש את הבעיה הזאת, ... לקחת את זה משב"ס זו כבר בעיה שלי, אני מסתכל על זה ש- - -
- היו"ר השופטת דליה דורנר:** טוב, ודים, סליחה, דיברנו מספיק להיום. רוצים לסכם.
- אורן גזל-אייל:** לקראת הישיבה הבאה אנחנו נחזור לנושא הזה עם הגורמים הרלוונטיים, ענת תביא את עמדת משרד המשפטים, הנהלת בתי המשפט אנחנו נביא ונבקש את משרד הרווחה.
- היו"ר השופטת דליה דורנר:** כולנו מסכימים על מעצרים עד תום ההליכים, נראה איך ננסח את זה כדי להניח את דעת כולם.
- אורן גזל-אייל:** שני המסמכים הקודמים, אני מבקש שתשלחו לנו הערות. המסמך של התוויית מדיניות הממשלה הוא יחסית סגור אבל אם יש עוד הערות, אז אולי אפשר. המסמך השני הוא

לא, אז אני מאוד אשמח לקבל הערות עליהם לקראת הדיון ונראה אם נספיק לדבר עליהם גם בישיבה הבאה.

ענת אסיף-גיל: בהמלצה שלך לשים שופטים ייעודיים בשלב ביניים, עם עזר מנהלי, אפשר כבר את כוח העזר המנהלי לשופט בארי לכתוב, אם כבר.

אורן גזל-אייל: יכול להיות, לתת לו כבר - - -

ענת אסיף-גיל: הוא כבר צריך, אז כדאי להוסיף את זה גם.

קריאה: - - - אנחנו מדברים פה על בתי מעבר ו...

אורן גזל-אייל: כן, אבל זה נושא נפרד. הקושי שזה יהיה הרבה יותר קשה להעביר עם החבר'ה שם, אבל אנחנו נעלה אותו לדיון.

לא קבענו מועד, בתוך יומיים אנחנו נעביר עם מועד. תודה.